AVRUPA BİRLİĞİ'NİN
RADİKALİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Gülcihan Temiz
161145106

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Dr. Öğr. Üyesi Cangül Örnek

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

GÜLCİHAN TEMİZ'ın "Avrupa Birliği nin Radikalizm ile Mücadele Yöntemleri " başlıklı tezi 17.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora tezi oy birliğiyle/oy çokluğuyla, başarılı/başarısız olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr. Öğr. Üyesi Cangül ÖRNEK Maltepe Üniversitesi	
Üye	Dr.Öğr. Üyesi İnayet Burcu AKYÜREK Maltepe Üniversitesi	
Üye	Dr.Öğr. Üyesi Fulya EREKER Altınbaş Üniversitesi	

Prof. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

17/09/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Gülcihan Temiz

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam Sayın Doktora Öğretim Üyesi Cangül Örnek'e, sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Çalışmalarım boyunca yardımını hiç esirgemeyen, bana inanan değerli eşim Ertan Barın'a teşekkür ederim.

Öğrenimim boyunca maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan annem Güller Temiz'e, babam İsmail Temiz'e, kardeşim Cem Temiz'e değerli dedem Mustafa Dibek ve babaannem Sevim Dibek'e sonsuz teşekkürler ederim.

Gülcihan TEMİZ

Eylül, 2019

ÖZ

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN RADİKALİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Gülcihan Temiz
Yüksek Lisans Tezi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cangül Örnek
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

İnsanlık tarihi kadar eski olan terör çeşitli süreçlerden geçerek günümüze kadar gelmiştir. Avrupalı devletler güvenliklerini sağlamak adına ekonomik ve siyasi olarak bütünleşmeye gitmiştir. Bu amaç doğrultusunda hem ekonomik hem siyasi olarak birçok adım atılmış, atılan adımlardan en önemlisi ise Avrupa Birliği'nin kurulması olmuştur. Avrupa Birliği'nin kurulması ile birlikte terörle mücadele adına birçok çalışma yürütülmüş fakat birlik beklenen başarıyı yakalayamamıştır. 11 Eylül saldırılarının da gerçekleşmesiyle Avrupa'da güvenlik zafiyetinin üst seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Terörle mücadele adına çeşitli önlemler alınmış, 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırıları ile de bu önlemler daha da arttırılmıştır. Küreselleşme ile birlikte IŞİD'in doğuşu, yabancı savaşçı ve radikalizmle mücadeleyi de beraberinde getirmiştir. Radikalleşme ve terör hukuki, kurumsal önlemlerin yanısıra psikolojik, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla da değerlendirilmelidir. Alınan tüm önlemlere rağmen 2015'te Fransa'da Charlie Hebdo dergisine yapılan saldırı ile birlikte İslami radikalizm daha da tırmanmış ve terör ideolojik boyut kazanmıştır. Bunun sonucunda Avrupa'da İslamofobi artarak daha da tartışılır hale gelmiştir.

Anahtar Sözcükler: 1 Şiddet; 2 Terör; 3 Radikalizm; 4 Avrupa Birliği; 5 IŞİD.

ABSTRACT

THE EUROPEAN UNION'S STRUGGLE METHODS WITH RADICALISM

Gülcihan Temiz
Mater Thesis
Department of Political Science and International Relations
Political Science and International Relations Programme
Advisor: Asst. Prof. Cangül Örnek
Maltepe University Social Sciences Graduate School, 2019

Terror, which is as old as the history of humanity, has passed through various processes and has survived until today. European states have gone into economic and political integration in order to provide their security. To this end, many steps have been taken both economically and politically, and the most important one has been the establishment of the European Union. With the establishment of the European Union, many studies have been carried out in the name of combating terrorism, but the European Union has not achieved the expected success. With the September 11 attacks, the security weakness in Europe was observed to be at the highest level. Various precautions have been taken in the name of combating terrorism and these precautions have been increased with the 2004 Madrid and 2005 London attacks. With the globalization, the rise of ISIS brought along the fight against foreign fighters and radicalism. Radicalization and terrorism should be evaluated in terms of psychological, social and economic dimensions as well as legal, institutional measures. Despite all the measures taken in 2015, with the attack on Charlie Hebdo in France, Islamic radicalism escalated, and terror gained an ideological format. As a result, Islamophobia has become increasingly debatable in Europe.

Keywords: 1 Violence; 2 Terror; 3 Radicalism; 4 European Union; 5 ISIS.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER. vii
KISALTMALAR ix
ÖZGEÇMİŞ xi

BİRİNCİ BÖLÜM

1-KAVRAMSAL ÇERÇEVE 4
1.1. Radikal, Radikalleşme, Şiddet, Terör, Terörizm 4
1.2. Terörün Amacı 8
1.3. Terörün Tarihçesi 10
1.4.Terörün Çeşitleri 12
1.4.1.Bireysel Terör 12
1.4.2.Devlet Terörü 12
1.4.3.Devlete Karşı Terör 12
1.4.4.Biyolojik Terör 13
1.4.5.Nükleer Terör 13
1.4.6.İdeolojik Terörü 13
1.4.7.Teknolojik-Siber Terör 13
1.4.8.Dinsel Radikal Terör 14
1.5.Radikalizmin Doğuşu: Terörün Nedenleri 15
1.5.1.İdeolojik Nedenler 16
1.5.2. Sosyo-Psikolojik Nedenler 17
1.5.3.Jeopolitik Nedenler 18
1.5.4. Sosyo-Politik ve Sosyo-Ekonomik Nedenler 19

İKİNCİ BÖLÜM

2. AB'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEM VE POLİTİKALARI 21
2.1.1- Avrupa Güvenlik Politikasının Gelişimi 21
2.2-AB'NİN 11 EYLÜL SALDIRILARI SONRASI TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEM VE POLİTİKALARI 25
2.2.1-11 Eylül Saldırıları 25
2.2.2-11 Eylül Sonrası ABD 28
2.2.3-Afganistan Müdahalesi ve AB 30
2.2.4-11 Eylül Sonrası AB'nin Terörizmle mücadele yöntemleri 32
2.2.5-12 Aralık 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi 34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MADRİD VE LONDRA SALDIRILARI VE SALDIRILAR SONRASI AB'NİN TUTUMU 37
3.1-2004 MADRİD SALDIRILARI 37
3.1.1-2005 LONDRA SALDIRILARI 38
3.2-2004 MADRİD ve 2005 LONDRA SALDIRLARI SONRASI AB……...39
3.2.1-25 Mart 2004 Terörizmle Mücadele Deklarasyonu 39
3.2.2-30 Kasım 2005 AB Konseyi'nin Terörle Mücadele Stratejisi 40
3.3.3-2008 Konsey Çerçeve Kararı 43
3.3.4-AB İç Güvenlik Stratejisi 43
3.4-AVRUPADA RADİKALLEŞME 47
3.4.1-IŞİD Terör Örgütü..... 50
3.4.2-Yabancı Savaşçılar..... 53
3.4.3-AB'nin IŞİD ve Yabancı Savaşçılarla Mücadelesi 55
3.4-AB Ülkelerinde İslamofobi, Terör ve Din 58

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ..... 60
KAYNAKÇA..... 64

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

BAB: Batı Avrupa Birliği

BM: Birleşmiş Milletler

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AST: Avrupa Savunma Topluluğu

AKÇT: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu

NATO: Kuzey Atlantik İş birliği Örgütü

ODGP: Ortak Dış Güvenlik Politikası

AGSK: Avrupa Güvenlik Savunma Kimliği

IŞİD: Irak Şam İslam Devleti

EUROPOL: Avrupa Polis teşkilatı (European Police Office)

OECD: Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Cooperation and Development)

AGSP: Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası

BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

ISAF: Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (International Security Assistance Force)

EUROJUST: Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında yargısal iş birliğini öngören bir kurumudur.

FATF: Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force)

TFTP: Terörist Finansmanının İzlenmesi Programı (Terrorist Finance Tracking Programme)

TREVI: Uluslararası terörizm, radikalizm, aşırı uçlar ve şiddet konularını ele almak üzere bir araya getirmiştir. (Terrorism International Radicalism Extremism at Violence)

ETA: İspanya ve Fransa sınırları içinde yaşayan örgüt. (Euskadi Ta Askatasuna).

ASALA: Ermeni terör örgütüdür. (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia).

ÖZGEÇMİŞ

Gülcihan Temiz

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim Dalı*
Y.Ls.	2019	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Ls.	2016	Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi, İktisadi idari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler
Lise	2009	Fevzi Çakmak Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2017	İthalat İhracat Sorumlusu- Yıldırım Soğutma Basınçlı Kompresör A.Ş.

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : Gebze, 1991 Cinsiyet: K

Yabancı diller : İngilizce (iyi)

GSM/ e-posta :05312931091/gulcihantemiz@hotmail.com

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda radikalizm, şiddet ve terör inkâr edilmez gerçekliklerdir. Türkçeye kökten, köktenci olarak çevrilen radikal kavramı, herhangi bir siyasal görüş konusunda aşırı olma durumudur. Dolayısıyla radikal hareketler, amaçlarını gerçekleştirirken şiddete başvururlar. Şiddete başvurmalarının en temel nedeni ise eylemlerini meşrulaştırmaktır. Bu neticede radikalleşmenin aşırılaşması bizlere, hedefini gerçekleştirmek amacıyla bir yöntem olarak teröre başvurmayı olumlayan geniş bir yelpaze sunmaktadır. Aynı zamanda radikalleşme, şiddet içeren eylemlerin yanında geleneksel olmayan düşünceleri de kapsayan geniş bir anlama sahiptir. Buna rağmen, tarihsel olarak özellikle Avrupa'da politik aşırıcılık anlamında sıklıkla kullanılmış olmasına rağmen, son yıllarda kavram sadece cihatçılık ve dini aşırılık anlamına indirgenmiştir.

Radikal hareketler, normal olarak kabul edilen sosyal hareketlerin dışındaki düşünceler ve eylemler olarak nitelendirilebilir. Radikalizmin yasa dışı eylemler olarak nitelendirilmesi, yasal ve yasa dışı standartların uluslararası hukuk standartlarına göre mi yoksa herhangi bir devletin hukuk standardına göre mi ele alınacağı sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada, bir eylem yasal veya yasa dışı radikalizm olarak nitelendirilebilirken; devletlerin yönetim biçimi ister demokratik ister otokratik olsun, yeni bir kanun değişikliği ile bir anda yasal olan bir eylem yasa dışı, yasa dışı bir eylem ise yasal duruma dönüşebilmektedir. Bu şekilde, son iki yüzyılda hem şiddete başvurmayanlar hem de şiddete başvuranlar, radikal olarak ve bunların eylem ile faaliyetleri de hem yasal hem de yasa dışı radikalizm olarak nitelendirilebilmiştir.

Ortak bir tanımı yapılmamış olsa da genel olarak terör kavramını "yıldırma, cana kıyma, korkutma, dehşete düşürmek" olarak tanımlayabiliriz. Aslında terörün herkesin üzerinde uzlaştığı tek tanımı olmasa da üzerinde şöyle ya da böyle uzlaşılabilen birden fazla tanımı vardır. Terör zaman içerinde boyut değiştirerek günümüze kadar gelmiştir. Söz konusu değişim, terörist eylemlerde kullanılan hedeflerin, silahların, strateji, araç ve yöntemlerin dönüşümünü de ifade etmektedir. Nerdeyse İsa'nın doğumu ile başlayıp

1789 Fransız ihtilaline kadar geçen sürede, genel örgütlenme modeli, tarikat-mezhep yapılanmalarıdır. Bu dönemde eylem türü suikasttır. Eylemci profilinde örgütlerce cennet vadiyle motive edilen suikastçı ve fedailer ağır basar.

1789 Fransız ihtilaliyle başlayıp Soğuk Savaş'la biten çağda, siyasal şiddet hareketleri önce ihtilalci kimliğiyle monarşilerin tasfiyesine, laik uluslarla ulus devletlerin yaratılmasına yönelir. Fransız ihtilali ile birlikte terörizmi kullanan örgütlerin arasına devlet de katılmıştır. Fransız İhtilali'nin ortaya çıkarttığı ulusalcılık kavramının etkisi ile "etnik terör örgütü" olarak nitelenen organizasyonlar da ortaya çıkmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitişini takiben terörizm devrimler çağından çıkıp, bir "Soğuk Savaş silahına" dönüşür. Bu çağ, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) tasfiye edildiği 1990'lı yıllarda terörizmin küresel asimetrik tehdit haline gelişiyle tamamlanır.

Literatürde genellikle asimetrik tehdit kavramı, saldırganın, muhatabın zayıflıklarından yararlanılarak gerçekleştirdiği saldırılar olarak kabul edilir. Bu kabule göre, küçük terörist gruplarının iletişim, ulaşım ve bilişim sektörlerindeki gelişmelerden de yararlanarak yarattıkları asimetrik terör tehdidi; hedef aldığı ülkelerde sivil halkın korkuların kullanarak, halkın yönetime verdiği desteğini azaltmayı ve siyasal/ ekonomik istikrarsızlıklar yaratmayı öngörmektedir. 1988 Lockerbie, 1993 New York Ticaret Merkezi,1996 Suudi Arabistan, 1998 Tanzanya ve Kenya ABD Büyükelçilikleri, 2001 Dünya Ticaret Merkezi saldırıları, asimetrik saldırılara örnek olarak verilebilir.

Yaşanan gelişmelerle asimetrik tehdit, SSCB'nin dağılması ile tek kutuplu hale gelen dünyada değişim geçirerek, uluslararası hal almıştır. 11 Eylül saldırıları ile de terörle mücadele Avrupa'nın gündemine oturmuştur. Saldırılardan Usame Bin Ladin sorumlu tutulmuş ve ABD meşru müdafaa hakkına dayanarak 2001 yılında Afganistan'a girmiştir.

Başta İngiltere olmak üzere Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya Suudi Arabistan, Türkiye ABD'ye destek olacaklarını açıklamışlardır. Taliban rejimi derilmiş fakat Afganistan da istenilen istikrar sağlanamamıştır. Afganistan konusunda Aralık 2001'de Almanya'nın Bonn kentinde BM görüşmeleri yapılmış, görüşmeler sonucunda güvenli ortam yaratmak ve Afganistan'ın yeniden inşası için

ISAF oluşturulmuştur. ISAF başlangıçta sadece Kabil ve çevresinden sorumlu iken BM Güvenlik Konseyi'nin kararıyla 11 Ağustos 2003'ten itibaren komutasının NATO'ya geçmesi ile görev alanı tüm ülkeyi kapsamıştır. Böylece ülke çapında güvenlik ve istikrarın sağlanması amaçlanmaktadır.

ABD'ye Afganistan operasyonunda destek veren Almanya, ABD'ye kayıtsız şartsız destek vermeyeceğini, sıradaki hedef olarak gösterilen Irak ve Kuzey Kore konusunda ABD'ye katılmadığını açıklamıştır. ABD'nin Afganistan'ı işgal ettiği dönem de Ebu Musab El Zerkavi tarafından 2000 yılında kurulan IŞID terör örgütü önce İran'a daha sonra da Irak'a geçmiştir. ABD'nin Irak'ı da işgal ettiği dönem örgüt daha da güçlenmiş, El Kaideden aldığı güçle birlikte 2004 yılında Irak El Kaidesi adını almıştır. Şii etkinliğini yok etmek, şeriat kanunlarını hâkim kılmak ve Irak hükümetini düşürmek şeklinde amaçları olan örgüt 2013 yılında El Kaide den ayrılarak adını Irak Şam İslam Devleti olarak ilan etmiştir.

IŞİD küreselleşme ile birlikte tüm dünyayı tehdit eder hale gelerek "Yabancı Savaşçı" olarak nitelendirilen bireyleri bünyesine katmaya başlamıştır. IŞİD'in uyguladığı şiddetin boyutunun artması ve hızla ilerlemesi, AB'yi yabancı savaşçılar ve radikalleşme sorunu ile mücadele etmeye itmiştir. Aslında AB'nin IŞİD, yabancı savaşçılar ve radikalizmle mücadelesi terörle mücadele politikasına dayanmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı siyasal şiddet ve terör kavramları üzerinden radikalleşmenin bir türü olan İslami grupların uyguladığı terör ile mücadele adına Avrupa Birliği'nin hangi yöntemleri izlediğini aktarmak ve tartışmaktır. Ayrıca küresel bir tehdit olan IŞİD terör örgütünün gelişimi hakkında bilgilendirmede bulunarak örgütün bünyesine kazandırdığı "Yabancı Savaşçılar" ve bu durumun Avrupa'ya etkisi incelenecektir. Son olarak AB'nin "IŞİD ve Yabancı Savaşçılarla" mücadele yöntemleri değerlendirilecektir. Bu amaçlara açıklamaya yönelik olarak bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde radikalizm, şiddet ve terör kavramları ele alınarak terörün tarihçesi ve amacı, çeşitleri, şiddet ve terör eylemlerini besleyen radikalleşme nedenleri tartışılmaktadır.

İkinci bölüm de Avrupa Güvenlik Politikası başlığı altında Avrupa Birliği'nin kuruluşu, birliğin teröre bakış açısı, Avrupa Savunma Topluluğu'nun, Batı Avrupa Birliği'nin ve NATO'nun kuruluşu ve işleyişleri anlatılmaktadır. Ayrıca Soğuk Savaş döneminin ardından Maastricht Anlaşması ile 3 sütunlu yapının benimsenmesi, Amsterdam Anlaşması, Nice Anlaşması, Schengen Anlaşmasının imzalanması, terörle mücadele adına gerçekleştirilen zirveler, Avrupa Birliği'nin yargı teşkilatı olan TREVI ve yine Avrupa Birliği'nin polis teşkilatı olan EUROPOL'ün kuruluşu ele alınmıştır.

İkinci bölümün diğer kısmında 11 Eylül saldırılarının nasıl gerçekleştiği ve saldırılara dünyadan verilen tepkilerin boyutu, 11 Eylül sonrası ABD'nin tutumu ve yine ABD'nin Afganistan'a gerçekleştirdiği müdahale ve bu duruma karşı AB'nin tutumu, 11 Eylül sonrasında AB'nin terörle mücadelede izlemiş olduğu yöntemler ve 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi anlatılmaktadır.

Üçüncü bölümde 2004 yılında Madrid ve 2005 yılında Londra saldırılarının nasıl gerçekleştiği ve bu saldırılar sonrası çıkarılan güvenlik stratejileri anlatılmakta; ayrıca terörizmi önlemek, radikalleşmeyi ve radikalleşmeye katılımı önlemek, teröristlerin fonlara ulaşımını önlemek konuları bu güvenlik stratejileri altında yer almaktadır.

Üçüncü bölümün diğer kısmında Avrupa'da Radikalleşme konusu ele alınarak Avrupa da yükselen İslami radikalizmden, İslami köktencilikten bahsedilmiştir. Ayrıca IŞİD terör örgütünün kuruluşu ve yapısı, Yabancı savaşçı kavramı ve bunlarla AB'nin mücadelesi ve son olarak İslamofobi konuları anlatılmaktadır.

11 Eylül saldırılarından önce Avrupa da güvenliği sağlamak adına birçok adım atılmıştır. 1993 yılında Maastricht Anlaşması ile birlikte Avrupa Birliği kurulmuş ve o zamanda bu yana terörle mücadele adına birçok kurum kurulmuş, birçok zirveler gerçekleştirilmiş fakat yeterli olmamıştır.

Terör, 11 Mart 2004'te Madrid'in merkezinde üç ayrı tren istasyonunda ve 7 Temmuz 2005'te Londra'da metro istasyonu ve bir otobüste meydana gelen dört farklı patlamayla yaklaşık 250 kişinin canını almıştır. Yaşanan bu saldırılar terörle mücadelede yetersiz kalındığını gözler önüne sermektedir.

BÖLÜM 1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Radikal, Radikalleşme, Şiddet, Terör, Terörizm

Radikal; "kökten, köktenci"; radikalleşme ise, "radikalleşmek durumu" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2019). Latince "kök" anlamına gelen "radix" kelimesinden türemiştir. Radikal kavramı, herhangi bir siyasal görüş konusunda bağnaz, aşırı olma durumunu ifade etmektedir (Dağ, 2004, s. 371).

Avrupa Komisyonu radikalleşmeyi "bireyin görüşlerinin toplumda esaslı bir değişim amaçlayan noktaya gelmesi sürecidir. Radikalleşme bu bireylerin şiddet içeren eylemler yapmasını gerektirmez. Ancak birey kendi ideallerini veya eylemlerini gerçekleştirmek için terör ve şiddetin meşru olduğuna karar verdiğinde, bu birey şiddete varan aşırıcı bir birey olmuş olur" şeklinde tanımlamaktadır (Avrupa Konseyi , 2015). Radikalizm, köktenci yöntemlerle toplumsal değişimin gerçekleşmesi amacıyla şiddet kullanımını meşru gören kişi ve grup davranışlarını tanımlamak için kullanılan bir terimdir (Yaman, 2016, s. 38). Radikal eylemi demokratik eylemden ayıran en önemli unsur ise şiddeti meşru bir yöntem olarak görmeleridir.

Radikal hareketlerin toplumsal değişimin gerçekleşmesi amacıyla şiddet kullanımını meşru görmeleri meşru kuvvet kullanma hakkıyla karıştırılmamalıdır. Şiddetle ilgili tanımlamalarda genellikle fiziki güç kullanımı öne çıkmaktadır (Alparaslan, 1983, s. 42-43). Şiddet bir kimsenin isteğini başka kişiye yasaya aykırı biçimde zor kullanarak kabul ettirmek iken kuvvet kullanımı ise yasaya aykırı olmamak şartıyla meşru hakkın kullanımında zora başvurmadır (Demir, 2016, s. 5). Radikal eylemleri diğer eylemlerden ayıran en önemli faktör ise eylemini şiddeti meşrulaştırarak toplumsal düzeni tehdit edecek kadar genişleterek gerçekleştirmeye çalışmasıdır.

1950lerde Amerika da sağ radikalizm kavramı yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Beyme, 1988, s. 2). ABD'de radikal sağ kavramı, Hıristiyan gelenekçi değerlerle hareket eden akımlar için kullanılırken, Alman radikalizmi ise; köklü siyasal değişim talepleri olan hareketlerin niteliği olarak anlaşılmaktadır (Mudde, 1996, s. 232).

Radikalizm, fundamentalizm (Köktencilik) adıyla I. Dünya Savaşı sırasında ABD'de gelişen, aşırı muhafazakâr Protestan kökenli teolojik bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır. Fundamentalizm kavramı, 1910-1915 yılları arasında yazılan *The Fundamentals* adlı 12 serilik kitapçıkla ortaya konulmuştur. Bu çalışmayı yapan Protestanların temel düşüncesi dini tezleri etkisizleştiren akılcılık, evrim teorisi, sekülerizm gibi modernist yaklaşımların artmasıydı. Buradan hareketle Fundamentalizm kutsal yazılara dayanan, bilimsel ya da tarihsel tüm yorumlara karşı çıkan bir düşünce biçimi olarak tanımlayabiliriz (Ercins, 2009, s. 656).

Radikalizm kavramının son dönemlerde fundamentalizm ile eş anlamlı olarak bazı dinsel hareketleri, aşırılık yanlısı örgütleri tanımlamak için kullanıldığı da görülmektedir. Radikalizm din ve birçok toplumsal hareketin şiddete dönüşmesinde önemli rol oynamaktadır (Demir, 2016, s. 5). Radikalleşmenin aşırılaşması bizlere, hedefini gerçekleştirmek amacıyla bir yöntem olarak teröre başvurmayı olumlayan geniş bir çerçeve sunmaktadır.

Şiddet ve radikalleşmeyle ilgili yukarıdaki açıklamalardan hareketle, etimolojik köken olarak Latince "terrere" sözcüğünden türeyen terör kavramı korku salmak, dehşete düşürmek, yıldırmak anlamına gelmektedir (Demirel, 1999, s. 28). Terörü kelime anlamında ele alacak olursak Dinsel anlamda, terör ve terörizm kavramlarını Habil ile Kabil'e kadar dayanmakta iken, Siyasal anlamda, Julius Ceasar'ın öldürülmesi terörün bilinen ilk örnekleri arasında yer almaktadır.

Genel olarak Terörün tarihçesi üç döneme ayrılmaktadır: 19. Yüzyılda batılı ülkelerde gelişen işçi hareketleriyle birlikte teröre başvuranların oluşturduğu birinci dönem, 20. Yüzyılda bağımsızlık mücadeleleri ve Soğuk Savaş döneminde teröre başvuranların oluşturduğu ikinci dönem, Soğuk Savaş sonrasında başlayan ve günümüzde devamlılık gösteren küresel terör olarak adlandırabileceğimiz üçüncü dönem olarak bölümlenmektedir (Bal, 2006, s. 7).

Küçükcan terörü, "baskı ve zorlama amacıyla, devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen siyasal içerikli ve zaman zaman ulusal sınırları aşarak başka devletleri de hedef alan şiddet olayları" olarak tanımlamıştır (Küçükcan, 2007, s. 135). Terörün birden fazla tanımı yapılmasına rağmen terörün henüz ortak bir tanımı yapılamamıştır. Ortak tanımın oluşamamasının nedenleri vardır. Terörizm kavramının tanımlanmasında karşılaşılan ilk sorun, devletlerin terörizm kavramına farklı yaklaşması sonucu ortaya çıkmaktadır. Terörizmi tanımlamada ki en önemli problem "terör" ve "terörizm" kavramlarının farklı nitelikte olmasıdır. Devletlerin farklı siyasi görüşlere sahip olması da bu problemi tetiklemektedir. Bu doğrultuda devletlerin eylemleri algılayış biçimi de farklılaşmaktadır. Şöyle ki bazı devletlerin gayrimeşru olarak nitelendirebileceği eylemleri, diğer bazı devletler olumlu bir şekilde değerlendirerek bunu meşru bir mücadele şeklinde nitelendirmektedir. Devletlerin şiddet eylemlerini farklı biçimde algılamaları, ideolojik anlayışlarının yanı sıra politik çıkarlarına göre de farklılık göstermektedir. Devletler bu sayede bölgesel veya uluslararası alanda gücünü arttırmayı amaçlamışlardır.

Tanım sorununun diğer bir nedeni devletlerin "halkların" self determinasyon hakkına yönelik tutumlarıdır. Self Determinasyon, kendi kaderini tayin etme hakkına dayanan ve bu hakkı elde etmek için verilen mücadeleye denilmektedir. Bu tarz eylemler bazı devletlerce haklı bulunurken bazıları içinse terörist eylem olarak görülmektedir. Bu da bir kesimin terörist dediğine diğer bir kesimin özgürlük savaşçısı diyebilmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada terör ve terörizm kavramlarının aralarındaki farklılığa değinmek yararlı olacaktır. Her iki kavram da şiddet, korku, tehdit kelimelerini çağrıştırsa da birbirinden farklı içeriğe sahiptirler. "Terör" şiddet ve korkutmayı ifade ederken, "terörizm" ise, şiddetin siyasal amaçlı olması olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2006, s. 12).

Bütün bunların yanısıra Avrupa Konseyi 27 Aralık 2001 tarihli Ortak Tutum belgesinde terör eylemini:

a) Ölümcül sonuç doğuracak şekilde kişilerin hayatına saldırmak,

b) Kişilerin fiziksel bütünlüğüne saldırmak,

c) Adam kaçırmak ya da rehin almak,

d) Ülkenin tüm sistemlerine zarar vermek,

e) Uçak, gemi veya diğer mal ve insan taşıma araçlarını ele geçirmek,

f) Nükleer, biyolojik ve kimyasal silahları veya patlayıcıları üretmek, taşımak, tedarik etmek ya da elde etmek için araştırma yapmak veya geliştirmek,

g) İnsan yaşamını tehlikeye sokabilecek, patlamalara, yangınlara veya sellere neden olabilecek tehlikeli maddeleri elde etmek,

h) İnsanların yaşamlarını zorlaştıracak su, enerji veya herhangi bir temel doğal kaynağın üretimini kesintiye uğratmak,

ı) h ve a maddelerinde sayılan suçları yapmakla tehdit etmek,

i) Bir terörist grubu yönlendirmek,

j) Herhangi bir terörist grubun eylemlerine katılmak, onlara bilgi, materyal ve her türlü kaynağı temin etmek ve herhangi bir yolla onları finanse etmek şeklinde tanımlamıştır.

Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ile terörizm kavramı yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırı ile terörizm kavramı, sınır aşırı boyuta ulaşması ile uluslararası terörizm halini almıştır (Gençtürk, 2012, s. 3).

1.2.TERÖRÜN AMACI

Terör örgütlerinin amaçları faaliyette bulundukları ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte terör örgütlerinin genel olarak amacını halkı şiddet yoluyla sindirerek mevcut iktidarı yıkmak ve kendi ideolojileri doğrultusunda yeni bir yönetim kurmak şeklinde tanımlayabiliriz. Teröristler bu amaç doğrultusunda kendilerini, haklarını savundukları toplumun, fedakâr gönüllüleri olarak görürler. Birtakım insanlar amaçları uğruna ölümü göze alıp, silahlı şiddet gibi tehlikeli bir işi yapmayı tercih etmelerinin nedeni, düşmanları ile aralarındaki güç dengesizliğidir (Özcan, 2003, s. 98) ve bu güç dengesizliğini terör eylemlerine başvurarak gidermeye çalışmaktadırlar.

Terörizmin, amaçlarını şu şekilde sıralayabilir. Mevcut otoriteyi sarsmak, her türlü kitle iletişim araçlarını kullanarak dikkatleri kendi ideolojileri üzerine çekmek, kitleleri korkuyla itaate zorlayarak desteklerini almaktır (Günşen, 2002, s. 175).

Terör toplumlarda farklı görüşlere sahip grupları karşı karşıya getirerek toplumsal düzeni bozmayı da hedeflemektedir. Ayrıca terör örgütleri için kamuoyuna seslerini duyurabilmek çok önemlidir. Terörist girişimde önemli olan nokta, kurbanın kim olduğu ve giriştiği eylemin büyüklüğü değil önemli olan yarattığı veya yaratacağı etkinin büyüklüğüdür.

1.3.TERÖRÜN TARİHÇESİ

Terör zaman içerisinde farklı nedenlerle çeşitli dönemler yaşamıştır. Rapaport'a göre terör anarşist dalga, etnik dalga, ideolojik dalga, dini dalga olmak üzere 4 dalgaya ayrılmaktadır (Rapoport, 2001, s. 419-424). Küreselleşme ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte siber dalga bu dalgalara ek olarak verilebilir. Her dönemde yaşanan terör olayları farklı olsa da bir önceki dönemlerde yaşanan terör olayları kendinden sonra ki terör olaylarını da etkilemiştir. Örneğin dini dönemde ortaya çıkan eylemde ideolojik dönemin yansımaları görülebilir.

Siyasal anlamda ele alındığında terör, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihin bilinen ilk terörist gruplarından biri M.Ö. 73-66 yılları arasında yaşamış olan dinsel bir tarikat

olarak faaliyet gösteren "Zealots ya da Sicarii"lerdir. Adını, eylemlerde kullandıkları sica adlı küçük hançerden alan örgüt faaliyetlerini kalabalık mekanlarda gerçekleştirmiştir.

Sicariilerden sonra ikinci en eski terörist grup "Haşşaşiler"dir. Bu örgüt Hasan bin Sabbah tarafından Ortadoğu da kurulmuştur. Hasan bin Sabbah örgüt elemanlarına uyuşturucu vererek, onları kendine bağlamayı başarmıştır.

Terörizm literatüründe Fransız Devrimi dönüm noktası olmuştur. 1793-1794 yılları arasında Robespierre ve arkadaşlarının iktidarda olduğu dönem "terör dönemi" olarak adlandırılmıştır (Laqueur, 1977, s. 6). Robespierre ve arkadaşları kendi hakimiyetlerini sağlamak adına terörü sistemli bir şekilde kullandılar.

II. Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde terörizm daha da önemli hale gelerek ideolojik boyut kazanmıştır. Savaşın sonucunda Almanya, İngiltere gibi imparatorluklar zayıflamış sistem iki kutuplu hal almıştır. ABD ve Sovyetler Birliği'nin sahip olduğu nükleer silahların caydırıcı etkisiyle bu iki süper güç, karşılıklı silahlı çatışmalara girişmek yerine, aracı örgüt ve devletler kullanarak savaşı farklı platformlara taşımayı tercih etmişlerdir (Saraçlı, 2007, s. 1053).

Siber dönem olarak adlandırabileceğimiz bu dönemde bilgisayar teknolojiler ve internet sistemleri kullanılarak kurumların ve ülkelerin güvenliğini tehdit edebilmektedir. Silah ya da patlayıcı temin etmek yerine bilgisayar virüslerinin kullanılması, kimliklerin kolay gizlenebilmesi, propaganda yapmaları ve kolay taraftar toplayabilmeleri, diğer terörist yöntemlere göre daha az maliyetli ve daha güvenli olması, saldırının geldiği yerin tespit etmenin zorluğu gibi nedenlerden ötürü siber terörizm teröristler için çekici hale gelmiştir.

1.4.TERÖR ÇEŞİTLERİ

Rapaport'a göre terör, bireysel terör, devlet terörü, devlet karşıtı terör, biyolojik terör, nükleer terör, ideolojik terör, siber terör ve dinsel-radikal terör olarak sınıflandırılmıştır.

1.4.1.Bireysel Terör

Bireysel terörizm herhangi bir grup ya da organizasyona dayalı olabileceği gibi organizasyona sahip olmayan ve tek bir birey tarafından işlenen terör şeklinde de olabilir.

Bireysel hedefe ve çıkara dayalı olarak tanımlanmakta olan bu terör çeşidine mafya uygulamaları ve kan davaları örnek verilebilir (Türkiye Barolar Birliği, 2006, s. 223).

1.4.2.Devlet Terörü

Siyasal terörizm olarak da adlandırılmaktadır. Devletin kendi rejimi korumak ve otoriter yapısını devam ettirmek amacıyla kendi ülke sınırlarında bulunan kendi halkına uyguladığı şiddet eylemleridir. Hükümete muhalif olan grupları yok etme amacıyla devlet eliyle yürütülen terörist faaliyetlerdir.

Genelde devlet terörizminde, hükümet kaynakları şiddet eylemlerini kendi askeri birlikleri ile değil, destekledikleri değişik gruplar üzerinden uygulamaya çalışırlar. 21. yüzyılda Sudan'ın, Güney Sudan'da yaşayan Fur, Masalit ve Zaghawa diye adlandırılan, Arap olmayan muhalif gruplara karşı Cancavid Arap militanlarını desteklemesi ve akabinde binlerce Güney Sudanlının ölmesi ve milyonlarcasının ise bulunduğu yerlerden göç etmek zorunda kalması devlet terörizmi olarak nitelendirilebilir. Sudan Devlet Başkanı Ömer El Beşir hakkında Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından yakalama kararları çıkarılması bunun göstergesidir. (Şimşek, 2016, s. 324)

1.4.3.Devlet Karşıtı Terör

Karşı siyasal terörizm şeklinde de adlandırılmıştır. Gün'e göre Devletin kurumsal varlığını ve yönetimi tehdit eden, bireylere ve gruplara karşı devletin kendi devamlılığını sağlamak adına terörü araç olarak kullanmasıdır (Gün, 2000, s. 83).

Devlet karşıtı terör örgütlerine 1959'da İspanya'da bulunan ETA, 1970'te İtalya'da bulunan Kızıl Tugaylar ve 1979'da İngiltere'de bulunan IRA örnek verilebilir.

1.4.4.Biyolojik Terör

Biyolojik terör mikrop, bakteri veya virüs gibi biyolojik silahların, ideolojik, politik veya kişisel amaçlarla, kişiler, guruplar ve hatta devletler tarafından açık ve/veya gizli yöntemlerle kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Diğer terör çeşitlerinde olduğu gibi biyolojik terörde de ana hedef korku salmaktır.

Biyolojik silahlar, maliyetinin düşük olması kullanımının kolay olması ve kullanıldığında da geç fark edilmesi gibi özellikleri nedeniyle tercih edilmektedir (Özgür, 2006).

Söz konusu biyolojik silahlar uçak, mayın, jeneratör vb. araçlar ile yayılabilir. Aynı zamanda yiyecek ve içeceklere enjekte edilebilir. Bu silahlarla verilebilecek en iyi örnek 18 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da, şarbonlu mektuplar nedeniyle 17 kişinin hastalanması ve 5 kişinin de hayatını kaybetmesidir (Kiremitçi, 2014).

1.4.5.Nükleer Terör

Terör örgütleri hedeflerini gerçekleştirmek için bir takım nükleer silahları kullanmaktadırlar. Nükleer silahların çok sayıda insana zarar verebilmesi, etki süresinin

kısa fakat etki alanın büyük olması, nedenleriyle teröristlere önemli avantajlar sağlamaktadır.

Nükleer silahlar; atomların parçalanması ve birleşmesi sonucunda meydana gelen çok yüksek miktardaki nükleer enerjiden faydalanılarak üretilmiş silahlara denilmektedir. Nükleer silahlar kullanıldıklarında patlama etkisi, ışık ve ısı etkisinin yanında radyasyon yayarak çok fazla oranda toplu ölümlere yol açmaktadır. Yayılan radyasyonun etkisiyle uzun yıllar kalıcı sakatlıklara ve sağlık problemlerine sebep olan çok tehlikeli bir silahtır (Kaya, 2012, s. 10). Öyle ki Hiroşima ve Nagasaki kentlerine atılan Atom bombalarının etkisi hala sürmektedir.

1.4.6.İdeolojik Terör

Irkçı bir yayılmacılık anlayışıyla, terörist eylemler içindeki bulundukları grupların ideolojilerini yayma amacına sahiptirler. Bu gruplar belli hedefler doğrultusunda Milliyetçi terörist örgütler, Marksist, Leninist, Maoist terör örgütleri, Radikal dinci terör örgütleri, Kapitalist-Liberalist terör örgütleri şeklinde gruplara ayrılmaktır. Bu grupları kısaca tanımlayacak olursak; Marksist, Leninist, Maoist terör örgütlerinin amacı iktidarı ele geçirmektir ve bu amaca ancak silahlı güçlerle ulaşılabileceğini savunurlar. Belirli bir bölgede etnik kimliğe dayalı bağımsız devlet kurmak amacıyla başvurulan terörizm türü etnik milliyetçi terörizm olarak tanımlanabilir. Bu terörizm türüne Asala terör örgütü örnek verilebilir. Kapitalist-Liberalist terör örgütleri Komünist İdeolojinin yayılmasını engellemek üzere, kurulmuşlardır. İslam dinini referans alarak şiddete başvuran din temelli terörist hareketler radikal İslamcı terörizm olarak adlandırılabilir. Radikal İslamcı terörizmin ortak amacı mevcut rejimlerin yıkılarak şeri kurallara, yani İslam Hukuku'na göre yönetilen İslam Devleti kurmaktır. El Kaide ve IŞİD radikal İslamcı terör örgütlerindendir. (Türkiye Barolar Birliği, 2006, s. 230-231).

1.4.7.Siber Terör

Siber terörizm, çeşitli amaçlarla bireylerin kurum ve kuruluşların bilgisayarlarına ve veri tabanlarına yapılan yasa dışı saldırılardır. (Yıldız, 2011, s. 147-182) Bilgisayar teknolojileri kullanılarak kurum ve ülke güvenliği tehdit edebilmektedirler. Ancak gerçekleştirilen her siber saldırı siber terörizm olarak adlandırılamaz. Bir saldırının siber saldırı olabilmesi için ise şiddet içermesi gerekmektedir.

Siber terör diğer terör çeşitlerine oranla daha az maliyetli olmakla birlikte etkisi de bir o kadar fazladır. Ayrıca teröristlerin yakalanma riskinin az olması ve can güvenliğinin tehlikede olmaması gibi nedenlerle siber terörizm daha çekici hale gelmiştir. Siber terörün bir başka çekiciliği de saldırgan kimliklerini daha iyi gizleyebilmeleri ve saldırıların uzaktan kumanda edilebilir olmasıdır. Ve bu nedenler yeni üyeler kazanmayı oldukça kolaylaştırır.

Son olarak siber terör diğer terör çeşitlerine oranla etki alanı daha fazladır. 2000'li yıllarda ABD de ortaya çıkan I LOVE YOU virüsünün milyonlarca insanın bilgisayarına saldırması bu duruma verilebilecek en iyi örneklerdendir. (Alnıak, 2004, s. 5-6)

1.4.8.Dinsel Radikal Terör

Terör örgütleri şiddeti meşrulaştırmak adına dini kullanmaktadır. Terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri veya gerçekleştirecekleri eylemler Tanrı adına olduğu inancı bu durumu kanıtlamaktadır.

Son yıllarda Ortadoğu'da ve İran da yaşanan gelişmeler dinsel terörü gündeme getirmiştir. 1979 İran devriminden sonra yaşanan gelişmeler sonucunda Batıya tepki olarak din motivasyonlu terör hareketlerinin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Özellikle Ortadoğu'da halk ülke yönetimini diktatörce bulmakta ve bu ülkeleri destekleyen dış güçlere karşı tepki göstermektedirler. Bu tepki şiddetle birlikte giderek artarak teröre varan eylemlere dönüşmektedir.

Dinsel terörü sadece İslam la özdeşleştirmek yanlıştır. Bu durum Batı ülkelerince göz ardı edilmektedir. Ayrıca Balkanlarda yaşanan cinayetlere bakıldığında Hristiyan dini motivasyonuyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Japonya'daki Aum tarikatı, El Kaide, Hamas bu dönemin din temelli etkili örgütlerindendir.

Günümüzde terör örgütlerinin amaçlarını ve faaliyetlerini anlamak daha zor hale gelmiştir. Küreselleşmenin de etkisiyle terör örgütlerinin ideolojileri daha çok din eksenli olmuş, ayrım gözetmeksizin, amaçlarını gerçekleştirme uğruna ölçüsüz şiddet kullanmaktadırlar (A. Bergersen, 2004, s. 40-43).

1.5.RADİKALLEŞMENİN DOĞUŞU

Terörün Nedenleri

Genellikle terörün başlıca nedeni olarak radikalleşme ve din gösterilmektedir. Aslında din terör için uygun bir altyapı oluşturmaz fakat insanlar dini bu şekilde kullanır. Çünkü her şiddet eyleminin temelde kendi meşruluğunu kanıtlamak için farklı dayanak noktaları vardır. Bu bazen dinsel bir inanış bazen de ideolojik bir metin olabilmektedir (Gündüz, 2002, s. 26). Ayrıca birçok insan kendisini diğer insanlara göre "radikal" olarak tanımlayabilmektedir. Bu durum onların herhangi bir şiddet biçimini tercih edeceği anlamına gelmemektedir.

Diğer bir taraftan faklı kimliklerin varlığı ve yoksulluğun olması terörü meydana getiren başlıca nedenler olarak görülmektedir. Eğer bu düşünce doğru olsaydı bütün terör örgütleri Afrika ülkelerinden çıkardı. Aynı şekilde terörün bir başka nedeni olarak anti demokratik olan ülkeler gösterilmektedir. Fakat her anti demokratik anlayışa sahip olan devlette terör hareketleri gerçekleşmemektedir. Bu duruma Çin ve Kuzey Kore gibi ülkeler örnek verilebilir. Küçükcan'a göre demokrasinin ve özgürlüğün olduğu ülkelerde de terör yapılanmaları görülebilmektedir. Buradan hareketle sadece anti demokratik olan özgürlüklerin kısıtlı olduğu ülkelerde terörün oluşabileceği fikri yanlıştır (Talip Küçükcan, 2007, s. 135).

Bir başka düşünceye göre radikalleşmenin ve şiddetin temelinde eğitimsizlik yatmaktadır. Fakat terör eylemlerini planlayan yöneticiler eğitimli olup eylemi gerçekleştirenler ise en azından eylemi gerçekleştirebilecek kadar eğitimlidir.

Görüldüğü üzere radikalleşme tek bir neden üzerinden değerlendirilemez. Aslında radikalleşme çok yönlü arka plana sahip olduğundan dolayı tek bir nedenle değil toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel açılardan ele alınması gerekmektedir (Gündüz, 2002, s. 25-26).

1.5.1.İdeolojik Nedenler

Belirli ayrılıkçı fikirlerin mevcut sistemi değiştirme isteği kişileri teröre kanalize eden başlıca nedenlerden birisidir. Örgüt yöneticilerinde eylemlerin ötesinde farklı bir sisteme ve siyasi hedeflere ulaşma isteği varken örgüte daha sonradan katılanlarda ise örgüt içerinde aldıkları eğitim sonucunda ideolojik fikirleri oluşmaktadır.

Toplumdaki şiddet'in teröre dönüşmesinde siyasi ortamın etkisi büyüktür. Kamu barışının risk taşıdığı durumlarda siyasiler ötekileştirici tavırlardan vazgeçmeli, kendi ideolojilerini hayata geçirebilmek adına şiddet söylemlerinden kaçınmalıdır

1.5.2.Sosyo-Psikolojik Nedenler

Bazı insanlar toplumda kendilerini diğer insanlardan eğitim, kültür, konum vs. gibi nedenlerden ötürü eksik görmektedirler. Toplum tarafından da dışlandığı düşünen bu insanlar bekledikleri ilgiyi kazanmak adına şiddete başvururlar. Terör eylemi gerçekleştiren kişilere sosyo psikolojik açıdan bakıldığında bulunduğu ortama yabancılaşma, engellenme ve ötekileşme yaşaması sonucu tepki olarak eylem gerçekleştirmektedir (Yavuzer, 2006, s. 138).

Yavuzer'e göre engelleme "küçük yaşlarda aile tarafından konulan yasaklar olarak algılanan, ileriki yaşamında kişi bürokrasi ve devlet eliyle ikame edilen sınırlamalar" olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 2005, s. 136-137).

İlerleyen süreç içerisinde birey önce kendini sorgulamaya başlamakta, giderek aileden uzaklaşmaya ardından da bulunduğu ortama yabancılaşmaya başlamaktadır. Toplumdan uzaklaşan birey yaşadığı boşluğu doldurmak için bir otoriteye ihtiyaç duyabilmektedir. Son olarak birey şiddete yönelerek topluma ve devlete karşı eylem gerçekleştirecek noktaya gelmektedir (Ergil, 1991, s. 171).

Topluma yabancılaşmış bireyler kimseye güven duymazlar ve genel olarak toplumda yer edinebilmek gibi nedenlerle saldırgan içerikli davranışlar sergilerler. Bu davranışları Din, mezhep, tarikat, etnik köken gibi değerleri kullanarak şiddeti eylem biçimi olarak benimseyerek insan ve çevreye zarar verirler.

Teröre yönelimle ilgili yapılan saha araştırmalarına göre (Hudson, 1999, s. 23-29) teröristlerin hedefi gerçekleştirmede tek yolun eylem olduğuna olan inançları ve hedeflenen sonuca daha hızlı biçimde ulaşma isteği gibi etmenlerin belirleyici olduğu anlaşılmaktadır.

Son zamanlarda eylemleriyle dikkatleri üzerine çeken IŞİD terör örgütü, gerçekleştirmiş olduğu eylemler neticesinde toplumdan büyük tepki almaktadır. Aslında amacı tam olarak büyük etki yaratmak ve bünyesine yeni militan kazandırmaktır. Psikolojik açıdan ise bu eylemlerle insanların içine korku salarak onları sindirmek amaçlanmıştır (Günay, 2001, s. 51).

1.5.3.Jeopolitik Nedenler

Jeopolitik nedenler terörizm ile yakından ilişkilidir. Dünyada bazı ülkeler doğal kaynak bakımından oldukça zengindir. Bu zenginlik diğer ülkelerin dikkatini çekmektedir. Özellikle bazı devletler kendi çıkarları doğrultusunda hem kaynak hem de jeopolitik açıdan önemli olan bölgelerde söz sahibi olmak istemektedirler. Bu durumda birçok ülke kendisine ideolojik, siyasi bakımdan yakın terör örgütlerini jeopolitik açıdan önemli gördüğü bölgeleri istikrarsızlaştırmak üzere kullanmaktadır.

1.5.4. Sosyo-Politik ve Sosyo-Ekonomik Nedenler

Zaman içerisinde toplumda değer yargıları değişiklik gösterebilir. Bu değişikliğin hızlı oluşu sosyal dengenin bozulmasına sebebiyet verebilir.

Genel olarak sosyo-politik ve sosyo-ekonomik faktörleri; Ötekileşme, toplumsal kutuplaşma, eğitim düzeyinin düşüklüğü, özgürlüklerin kısıtlanması, hukuki kurumların taraf haline gelmesi, gelir dağılımında ki eşitsizlik, işsizlik, dışa bağımlılık, kurumlardaki yolsuzluk olarak sıralayabiliriz. Bu faktörler aynı zaman da radikalleşmenin de zeminini oluşturmaktadır (Türkiye Barolar Birliği, 2006, s. 175-176).

Teröristlere göre genel olarak toplumsal adaletsizlik söz konusudur. Onlara göre bu adaletsizliği ortadan kaldırmanın tek yolu şiddete başvurmaktır. Aynı zamanda teröristler devletin kurumlarının işlevsizliği, adam kayırmaca ve hukukun işlemeyişi gibi nedenlerle sistemi değiştirmeyi amaçlamaktadırlar.

Başeren'e göre teröristler, hızla değişen sosyal değeri kullanarak, toplum içerisinde karışıklık çıkararak, pasif bir toplum elde etmeyi amaçlamaktadır. Bunun sonucunda pasifleşen toplum yeni fikirleri itaatkarlıkla kabul edebilecektir (Başeren, 2003, s. 52).

Ortadoğu'da son yıllarda küresel güçlerin önderliğinde birçok devlet kurulmuştur. Kurulan bu devlet yönetimleri, halkın kendisini ifade edebileceği siyasi oluşumlara katılmasını engellemiştir. Tunus'taki Nahda hareketi, Cezayir'deki Ulusal İslami Cephe hareketi birer tehlike olarak görülmüş aynı zaman da bu örgütler içerisinde olanlar baskıya ve şiddete maruz bırakılmıştır (Küçükcan, 2005, s. 121-123). Sergilenen bu tavır sonucunda radikalleşme artmakta bireyler tepkileri şiddete yönelerek göstermektedirler. Arap Baharı adı verilen Tunus başta olmak üzere Mısır, Suriye, Libya, Ürdün ve Yemen gibi birçok ülke de yönetim karşıtı hareketlerin oluşması bu

durumu kanıtlamaktadır. Hatta yaşanan bu karışıklıktan radikal örgütler kendilerine bölgede yer edinmeye çalışmışlardır. 11 Eylül'den sonra Afganistan ve Irak'ta yaşanan gelişmeler bölgede şiddet eylemlerinin artmasına sebep olmuştur. Ortadoğu da kurulan baskıcı yönetimler, Arap Baharı sürecinde IŞİD gibi yapılanmalar ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM 2. AB'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEM VE POLİTİKALARI

2.1.1- Avrupa Güvenlik Politikasının Gelişimi

Avrupa yüzyıllar boyu süregelen kanlı savaşlara sahne olmuştur. 1870-1945 yılları arasında Fransa ve Almanya birbirleriyle üç kez savaşmış, bu savaşlar II. Dünya Savaşına neden olmuş ve birçok insan yaşamını yitirmiştir. I. ve II. Dünya Savaşları sonrası oluşabilecek yeni faciaları önlemek gibi nedenlerle Avrupalılar, ülkelerinin güvenlik, ekonomik ve siyasi yönlerden iş birliği yapması gerektiğine inandılar.

1950 yılında, Fransız Dışişleri bakanı Robert Schuman yaptığı açıklamayla, Avrupa bütünleşmesinin temelini atmıştır. Bu açıklamada, Almanya ve Fransa'daki kömür çelik üretiminin denetimini ortak bir üst otoriteye devredilmesini önermiştir. Böylece, hem Almanya ve Fransa arasında denge sağlanacak hem de kömür çelik üretimi kontrol altına alınacaktı.

Sonuç olarak 1951'de Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kuran anlaşmayı Belçika, Batı Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda Paris'te imzalamış ve bu ülkelerdeki kömür ve çelik sanayi ile ilgili alınan kararlar, bağımsız kişilerden oluşan Yüksek Otoriteye devredilmiştir (Bayram, 2013, s. 40-41)**.** Avrupa'da güvenliğin sağlanması konusundaki çabalar Avrupa Birliğini kuran ilk antlaşma olan AKÇT'den daha eski bir geçmişe sahiptir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da güvenlik alanında ki çalışmalara hız verilmiştir. Bu çalışmalar neticesinde Batı Birliği, NATO'nun kuruluşundan önce, güvenlik alanında Avrupa hükümetlerarası iş birliğini geliştirmek amacıyla 17 Mart 1948 tarihinde İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında Brüksel Antlaşması ile kurulmuştur. Brüksel Antlaşması ile kurulan Batı Birliği, 23 Ekim 1954 tarihinde imzalanan Paris Anlaşmaları ile Almanya ve İtalya'nın da Birliğe katılması sonucunda Batı Avrupa Birliğine dönüştürülmüştür (Reçber, tarih yok). Böylece üye

ülkelerin ekonomik, sosyal, kültür ve savunma konularında iş birliğinde bulunmasını amaçlayan Brüksel Anlaşmasıyla kurulan Batı Avrupa Birliği İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da güvenliği sağlama da atılan ilk adım olmuştur. Bu aynı zaman da Kuzey Atlantik Anlaşmasının imzalanmasına kadar uzanan sürecin de ilk adımı olmuştur.

Avrupa güvenliğini sağlamaya yönelik olarak, Fransa Başkanı Rene Pleven tarafından Avrupa Savunma Topluluğu'nun kurulması fikri ortaya konmuş bu fikrin yanısıra bir de Avrupa ordusu oluşturulmasını da önermiştir. Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg 1952'de Avrupa savunma gücü yaratmayı hedefleyen Avrupa Savunma Topluluğu Anlaşmasını Paris'te imzalamış, ancak öneriyi sunan Fransa tarafından reddedilerek, anlaşma hayata geçirilememiştir (Efe, 2007, s. 4-5).

1949 da Kuzey Atlantik Anlaşması ile NATO kurulmuştur. Asıl görevi üye ülkelerin özgürlük ve güvenliklerini korumak olan NATO Soğuk Savaş yılları boyunca Avrupa'nın savunmasından sorumlu tek örgüt olmuştur (Efe, 2007, s. 128).

7 Şubat 1992 tarihinde üye devletlerce Maastricht Antlaşması olarak da bilinen Avrupa Birliği Anlaşması imzalanmış ve bu anlaşma üye devletlerin onayıyla 1993 yılında yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği Anlaşması, Avrupa Birliği'nin üç sütununu oluşturmuştur: Birinci sütun, Topluluklar ve Ekonomik birlik konularını; İkinci sütun, Ortak Dış ve Güvenlik Politikasını (ODGP) içermekte; Üçüncü Sütun ise, Adalet ve içişlerinde iş birliği alanında daha sıkı bir iş birliğini geliştirmeyi hedeflemektedir (Ülger, 2008, s. 63-64).

Konu açısından önemli olan husus, Avrupa Birliğinin, Maastricht Antlaşması ile Ortak Dış ve Güvenlik Politikasını oluşturması ve güvenlik alanında iş birliğinin de Birliğin yetki alanına girmesinin sağlanmasıdır. Ancak bunun ne derece başarıldığı sorusu tartışmaya açıktır (Zenginoğlu, 2016, s. 164). Maastricht Antlaşması ile ortak bir savunma politikası yaratmak amacıyla BAB AB'nin ayrılmaz bir parçası haline getirilmiştir. Maastricht Antlaşması ile ODGP oluşturulmuş ve bu anlaşma ile AGSK'den bahsedilmeye başlanmıştır.

Amsterdam Antlaşması'nın 29. maddesinde terörizme karşı mücadeleyle ilgili önemli konular yer almaktadır. Terörizmle mücadele başlığı altında yapılan değişiklik ve yeni düzenlemelerle polis teşkilatları, gümrükler ve diğer yetkili kurumlar arasında doğrudan ya da EUROPOL vasıtasıyla yakın bir iş birliği gerçekleştirme hedeflenmektedir. Amsterdam Antlaşması EUROPOL'ü, terörizm uyuşturucu ve kaçakçılık gibi konularda AB üyelerinin polis teşkilatları ile koordineli bir şekilde mücadele etmesi için yetkilendirmiştir (Kedikli, 2006, s. 59).

Üye ülkelere Amsterdam Antlaşmasıyla terörle mücadele de iş birliği yapılabilmesi için terörle alakalı olan anlaşmaları ve sözleşmeleri kabul etme yetkisi verilmiştir. Amsterdam Anlaşmasının temel amacı üç sütunlu yapıyı değiştirmek değil onu tamamlamaktır.

Amsterdam Antlaşması ortak bir savunma politikası öngörmüşse de Kosova Savaşı'nın ortaya çıkması ve Avrupa Birliği'nin etkili bir çözüm üretememesi Avrupa Birliği'ni savunma anlamında yeni arayışlara yöneltmiştir. Bu süreçte gerçekleştirilen Saint Melo ve Köln Zirveleri Avrupa Birliği'nin savunma anlayışında değişikliklere yol açmıştır. 1999 Köln Zirvesi'nde Batı Avrupa Birliği'nin 2000 yılına kadar feshedilmesi kararlaştırılmış, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının (AGSP) resmi temelleri atılmıştır.

1 Şubat 2003 de yürürlüğe giren Nice Anlaşmasıyla Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasına yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Nice Zirvesi'nde karar almada oybirliği şartı kaldırılmış ve 5000 kişilik bir polis gücü oluşturulması kararlaştırılmıştır. Avrupa Birliği Leaken Zirvesi'nde kriz yönetimi ve operasyonu kapasitesi bakımından yeterli olduğunu belirtmiştir. Lizbon Antlaşması'nda savunma konusunda karar alma sürecine ulusal hükümetler de dâhil edilmiştir.

2.2- AB'NİN 11 EYLÜL SONRASI TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEM VE POLİTİKALRI

11 Eylül terör saldırıları şiddet unsurunu çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur. 11 Eylül terör saldırıları Amerikan toplumu üzerinde korku yaratmış, saldırının psikolojik sonuçları fiziksel sonuçlarından büyük olmuştur. 11 Eylül terör saldırıları Amerikalılarda yarattığı korkunun yanında ciddi ölçüde bir milliyetçilik ve ulusal dayanışma duygusu da yaratmıştır (Çaşın, 2008, s. 378). Bunun yanısıra 11 Eylül saldırısı, küresel siyasetin yeniden şekillenişi açısından miladı sembolize etmektedir (Erhan, 2002, s. 56).

2.2.1-11 Eylül Saldırıları

Amerikan Havayollarına ait olan yolcu uçağı kaçırılarak Dünya Ticaret Merkezine saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırının uçak kazası olduğu düşünülmüş fakat Dünya Ticaret Merkezi'nin güney kulesine de bir başka uçağın çarpması sonucu olayın kaza olmadığı anlaşılmıştır. İlk saldırı 08:05'te gerçekleşmiş, kısa bir süre sonra 08:55'te diğer saldırı gerçekleşmiştir.

Saldırıların olduğu sırada Florida da bir okulda olan George W. Bush Florida dan Washington'a dönerek hemen Ulusal Güvenlik Konseyini toplamış "Bu saldırıların sorumlularını bulacağız" şeklinde açıklama yapmıştır.

İkiz Kuleler kaçırılan yolcu uçaklarının çarpması sonucu yıkılmıştır. 09:39'da başka bir yolcu uçağı da ABD'nin Savunma Bakanlığına bağlı olan Pentagon binasına çarpmıştır. Gerçekleşen bu saldırılar sonucunda ABD önemli ölçüde maddi zarara uğramış; maddi zararın yanısıra çok sayıda insan yaşamını yitirmiştir.

Aslında bu saldırının gerçekleşeceğinin sinyalleri verilmekteydi. 2001 Şubat'ında New York Times Gazetesinde "küçük bir grubun dahi ABD'ye saldırabileceği" yorumlarına yer verilmiştir (Demirer, Salih, Erdem, Cahide, & Ender, 2004, s. 93-94).

Gerek başta Almanya, Fas, Fransa, Hindistan, İsrail, İtalya, Kanada, Rusya gibi ülkeler olsun gerek Amerikan istihbarat uzmanları olsun Amerikan şehirlerine saldırının beklenmesi gerektiği açıkça ortaya konmuş, ABD gerçekleşmesi muhtemel saldırılara karşı uyarılmıştır.

11 Eylül sonrası George W. Bush, ABD halkını korumak için bütün güvenlik önlemlerinin alınacağını belirtmiş, saldırılardan Usame Bin Ladin'i sorumlu tutarak savaş ilan etmiştir. Ayrıca Bush kendi halkının büyük bir ulus olduğunu kolay sindirilemeyeceğini belirterek özgürlük adına bütün halkları terörizmle savaşa davet etmiştir.

ABD'deki terörist saldırılarının ardından İngiltere Başbakanı Tony Blair, büyük üzüntü duyduğunu belirterek gerek NATO gerekse Birleşmiş Milletler gibi uluslararası organizasyonlarda ABD yanlısı bir tutum sergileneceğinin sinyalini vermiştir.

Genel olarak ABD medyası saldırılardan Usame Bin Ladin'i sorumlu göstermiştir. Saldırıların ardından medya gerek haberleriyle gerekse söylemleriyle halkı ve yönetimi etkileme çalışmıştır (Akıner, 2004, s. 56). 11 Eylül sonrası Amerikan medyası daha düzgün ve doğru yayıncılık anlayışı izlemiş olsaydı, Müslümanlara bu kadar zarar verilmezdi.

International Herald Tribune gazetesi, Amerika'yı "özgür toplum", Taliban'ı ise 'kapalı bir toplum" kelimeleriyle nitelendirmiştir. Amerika'nın önde gelen gazetelerinden olan USA Today gazetesi yaşanılanları "Ülkede terör "başlığıyla duyurmuştur. MSNBC göre ise saldırıların sorumlusunun Usame bin Ladin olduğu ifade edilmiştir. The Daily Telegraph gazetesi, "Amerika'da savaş" başlığını kullanırken, İtalyan basınında terör saldırısı ile ilgili olarak 'Amerika'ya ve medeniyete saldırı' şeklinde ifadeler yer almıştır.

Fransa gazeteleri durumu "ABD kaos içinde" olarak değerlendirmiş, Almanya basını da saldırıların dünyayı büyük çapta etkilediğini dile getirmiştir. Die Welt haberini gazetesi saldırıların ne Pearl Harbor ne Küba krizi ne de Vietnam'ın bu saldırıya benzemediğini yazıyor.

Suudi Arabistan, yapılan saldırıyı kınamıştır (Ersan & Bostancıoğlu, 2001, s. 13). İsrail basını faillerin İslamcı örgütler olduğuna olduğunu açıklamıştır (Akıner, 2004, s. 52). Bin Ladin ise bu suçlamaları reddetmiştir. ABD kaynaklı açıklamalara bakarsak, saldırının Usame Bin Ladin tarafından ABD'ye karşı yapılmış olduğunu, bu nedenle ABD'nin bu saldırıya karşı 'meşru savunma' hakkını kullanarak Afganistan ve Irak gibi

ülkelerde operasyon yapmasının doğru olduğunu ileri sürmüştür. Bazıları da terör saldırının ABD'nin Afganistan ve Irak gibi ülkelerde operasyonlar yapabilmesinin sağlamak için yapılmış bir komplo olduğunu iddia etmiştir (Gönen, 2004, s. 163). Bu varsayımlardan hangisinin doğru olduğunun tespiti güç olsa da gerçek şu ki 11 Eylül terör saldırıları şiddet unsurunu çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur. Saldırılar, Amerikalılarda bir şok etkisi yaratmış, korku ve endişe ile de Amerikalılar birbirine kenetlenmiş ve ABD milliyetçiliği yükselmiştir.

2.2.2-11 Eylül Sonrası ABD

ABD Soğuk savaş sonrası dünyada tek hegemon güç olmuştur ve politikalarını da bu doğrultuda gerçekleştirmiştir. Soğuk savaş öncesi ve sonrasında başta Müslüman Devletler olmak üzere Ortadoğu ve Doğu Avrasya ülkelerini ABD çıkarları doğrultusunda istenilen düzene getirmek, yeraltı kaynaklarının kontrolü sağlamak, terörü önlemek gibi nedenlerle ABD Avrupa Devletleri ile birlikte hareket etmiştir.

ABD'nin bu politikaları 11 Eylül saldırılarından sonra değişikliğe uğrayarak terörle mücadele ön plana çıkmıştır. ABD yaşanan bu saldırının sadece ABD'yi değil bütün dünyayı tehdit ettiği gerekçesiyle Patriot Yasasını çıkararak ülkede olağanüstü hâl ilan etmiştir. Patriot yasası ile hükümet insanları internet veya başka bir ağ üzerinden takip edebilecektir. İnsanların iletişim özgürlüklerini kısıtladığı gerekçesiyle bu yasa çokça eleştirilmiştir.

Saldırıların önlenememe sebeplerinden olarak görülen istihbarat eksikliği ve iletişimsizlik sebebi ile İç Güvenlik Konseyi ve İç Güvenlik Ofisi kurulmuştur. Bu çerçevede İç Güvenlik ofisi terörle mücadelede ulusal strateji belirleme ve uygulamadan sorumlu iken Konsey iç güvenlikle ilgili konularda başkana görüş bildirmekle görevlidir.

17 Eylül 2002 de Bush Doktrini imzalanmıştır. Esas amaç ABD'nin güvenliğini sağlamak olan bu doktrinde ABD'nin siyasi ve ekonomik özgürlüğü de ön plana çıkmaktadır.11 Eylül sonrası ABD kendisini dünyanın güvenliğini sağmaktan sorumlu tutmuş ve bu sorumluluğunu da Bush Doktrini ile temellendirmeye çalışmıştır. Bush Doktrini bölgesel çatışmaları yatıştırmak, kitle imha silahlarına karşı kendi güvenliğini

sağlamak, terörist eylemlerle mücadele etmek başlıca temel amaçlarındandır. Bu amaçlara ulaşabilmek için "Önleyici Savaş" ve "Önleyici Vuruş" yöntemleri benimsenmiştir. Önleyici Savaş, tehdit ortaya çıkmadan tehdidi ortadan kaldırmak iken Önleyici Vuruş düşmandan kaynaklanan saldırı için kuvvet kullanmaktır.

11 Eylül sonrası ABD teröre karşı savaş ilan etmiş ve Önleyici Savaş ve Önleyici Vuruş bağlamında ilk hedefi saldırılara destek verdiği gerekçesiyle Afganistan olmuştur. Ardından Kitle İmha Silahlarına sahip olduğu gerekçesiyle İran, Irak, Suriye ve Kuzey Kore'yi 'şer ekseni' olarak tanımlamış bu ülkeleri dünya için tehdit olarak nitelendirmiştir.

ABD 25 Ekim 2002'de teröre destek verdiği ve silahsızlanma konusundaki yükümlülüklerini ihlal ettiği ve elindeki kitle imha silahlarını sorumsuzca kullanacağı gerekçeleri ile BM Güvenlik Konseyinin izni olmaksızın oluşturulacak bir koalisyon ile Irak'a karşı kuvvet kullanabileceğini resmen açıklamıştır (Özen & Taşdemir, 2006, s. 1). BM Güvenlik Konseyi ise ihlalleri kabul edilebilir bir davranış gibi gösteren 'yatıştırma' yöntemini kullanarak, 1483 sayılı kararla ABD ve İngiltere'nin özel yetkilere sahip oldukları açıklanmıştır.

2.2.3-Afganistan Müdahalesi ve AB

11 Eylül saldırıları ardından BM Güvenlik Konseyi saldırıları kınamış, gereken önlemlerin alınacağını belirterek terörle mücadele etmek için bütün devletlere çağrıda bulunmuştur. BM başlangıçta ABD'nin saldırılara karşılık vermesini onaylamış fakat askeri güç kullanmasına izin vermemiştir. NATO da yapılan saldırıları kınamıştır. ABD NATO'dan istihbarat alanında iş birliği ve bilgi paylaşımı, terörle karşılaşılan müttefiklere veya diğer üyelere destek verilmesi, NATO toprakları üzerinde bulunan ABD üslerinin güvenliğini sağlaması gibi isteklerde bulunmuştur.

Afganistan'a karşı bir saldırının yapılacağı kesinleşmeye başlayınca ABD kendisine destek bulmaya çalışmıştır. Aradığı desteği fazlasıyla NATO ve İngiltere'den bulmuştur. Özellikle NATO ABD'nin isteklerini yerine getirmiştir. NATO hava sahalarına ve liman kentlerine giriş, buralarda gemilerini ve radar uçaklarını

konuşlandırma izni vermesi terörle mücadelede uluslararası iş birliği yolunda atılan önemli adımlardır. Açıkçası Afganistan müdahalesi öncesinde de ABD'ye güçlü bir destek sağlamıştır. Bu arada, Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya ve Japonya'da Afganistan'a asker gönderme kararı almış, Suudi Arabistan, Türkiye'de ABD'ye destek olacaklarını açıklamışlardır. Pakistan ise İngiltere'nin ekonomilerine yardımcı olacağı vaadiyle operasyona destek olmuştur.

ABD 11 Eylül saldırılarından Usame Bin Ladin'i sorumlu tutarak İngiltere'nin de desteği ile BM Antlaşması'nın 51. maddesinde yer alan meşru müdafaa hakkına dayanarak 7 Ekim 2001'de Afganistan'a karşı "Sürekli Özgürlük Operasyonu" adını verdikleri askeri bir operasyon düzenlemiştir. Gerçekleştirilen operasyon neticesinde Taliban rejimi derilmiş fakat Afganistan da istenilen istikrar sağlanamamıştır.

Afganistan konusunda Aralık 2001'de Almanya'nın Bonn kentinde BM görüşmeleri yapılmış, görüşmeler sonucunda güvenli ortam yaratmak ve Afganistan'ın yeniden inşası için ISAF oluşturulmuştur. ISAF başlangıçta sadece Kabil ve çevresinden sorumlu iken BM Güvenlik Konseyi'nin kararıyla 11 Ağustos 2003'ten itibaren komutasının NATO'ya geçmesi ile görev alanı tüm ülkeyi kapsamıştır. Böylece ülke çapında güvenlik ve istikrarın sağlanması amaçlanmaktadır.

Genel olarak AB'nin ana hedefinin güvenliği, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve kalkınmayı sağlayacak sürdürülebilir bir devletin kurulması için hükümeti desteklemek olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca AB Afganistan'ın yeniden inşasına ekonomik olarak en fazla katkı yapanların arasında yerini almıştır.

Bu dönem de İngiltere zamanın da üyesi olduğu AB'den çok ABD ile iş birliği içinde olmuştur. Tarihi olarak bakıldığında İngiltere'nin bölgeye olan zaafı bu iş birliğinin oluşmasını tetiklemiştir.

Avrupa ülkelerinden, özellikle Almanya, ABD'ye Afganistan müdahalesinde olduğu desteği, uluslararası güvenlik sistemi içinde kendi yükselişlerinin bir aracı olarak kullanmıştır. Fakat Almanya ABD'ye kayıtsız şartsız destek vermeyeceği, sıradaki hedef olarak gösterilen Irak ve Kuzey Kore konusunda ABD'ye katılmadığını açıklamıştır.

2.2.4- 11 Eylül Sonrası AB'nin Terörizmle mücadele yöntemleri

11 Eylül sonrası AB, saldırıları kınamış, terörizmle mücadelede BM, diğer örgüt ve ülkelerle gereken her türlü iş birliği yapacağını da vurgulamıştır. Saldırılardan sonra AB 20 Eylül 2001 de olağanüstü bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıda terörizmle mücadelenin AB'nin öncelikli hedefleri içerisinde olduğu belirtilmiştir. Konsey toplantıda terörizmle mücadele doğrultusunda; Polis ve adli iş birliğinin arttırılması, Uluslararası hukuk mekanizmalarının geliştirilmesi, Terörizmin finansmanıyla mücadele, Hava güvenliğinin güçlendirilmesi (Kedikli, 2006, s. 53-65) gibi başlıkları onaylamıştır.

Terörizmle Mücadelede AB ülkeleri eylem planı hazırlamış ve bu plan eylem planı beş başlıktan oluşmaktadır:

Birinci Başlık Üye devletler arası polis ve adlî iş birliğinin geliştirilmesi için "Avrupa tutuklama emri" oluşturulması ve terörizmi tanımlamaya yer verilmiştir. Avrupa Tutuklama Emri'ne göre üye devletler birbirinin yakalama kararlarını hemen yerine getirecek ve yakalanan kişiyi yakalama kararı veren makama teslim edecektir.

İkinci Başlık Terörizmle Mücadele ile ilgili BM, OECD gibi örgütlerce hazırlanan mevcut uluslararası sözleşmelerin faaliyete geçmesi için adım atılmıştır.

Üçüncü Başlık Terörün finansmanın önüne geçilmesidir.

Dördüncü Başlık Uçuş güvenliği de dahil olmak üzere her türlü giriş çıkış önlemlerinin arttırılmasıdır.

Beşinci Başlık AB'nin küresel eylemlerinin koordinesidir. Terörizmle mücadelede Birlik' in politikalarının koordine edilmesi Genel İşler Konseyi'nin görevidir. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası da (ODGP) terörizmle mücadeleyi kendi bünyesine entegre edecektir.

Terörizme karşı çalışmalarını hızlandıran AB, 19 Ekim 2001 tarihli Gent zirvesi sonucunda 11 Eylül saldırıları ve terörizmle mücadele için bir deklarasyon yayınlamıştır. Zirvede AB, ABD'ye olan desteğini yinelemiş, Afganistan'a yardımda

bulunacağını ve Müslüman ve Arap dünyasının terörizmle bağdaştırılmaması gerektiği vurgulamıştır.

AB ile ABD'nin adalet konusunda iş birliğini kolaylaştırmasına yönelik adımların atılması, suçluların iade edilmesi, sınır kontrollerinin artırılması, teröristler tarafından saldırı amaçla kullanılması muhtemel olan nükleer ve kimyasal maddeleri ithalat ve ihracatının kontrollerinin daha sıkı yapılması gerektiği, diğer kararlar arasında yer almaktadır.

Bu ilerlemenin ardından 14-15 Aralık 2001 Leaken zirvesinde Avrupa Tutuklama Emri benimsenmiş, terör örgütleri ve teröristlerin listesinin belirlenmiştir. Zirvede terörü önlemek adına polis ve istihbarat birimleri arasında iş birliğinin artırılması ve terörizmin finansmanına yönelik önlemlerin alınması konularında ortak karara varılmıştır. AB'nin terörün önlenmesi konusunda kendisini küresel bir aktör olarak görmüştür.

2.2.5-12 Aralık 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi

2003 Irak krizi sırasında AB üye devletleri ortak bir tutum sergileyememiştir. Buna karşılık ABD Irak meselesi konusunda ısrarcı tavrını sürdürmüştür. Bu durum AB'nin ODGP'nin olup olmadığı konusunda kafalarda soru işareti bırakmıştır. Birlik ise bu durumu "ortak tehdit" tanımlaması yapamamasına bağlamıştır. AB, ABD'nin Irak konusundaki kararlılığı karşısında ABD'nin tek taraflı politikalarını onaylamıştır.[1] 'Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa' başlıklı AB güvenlik strateji belgesi, AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana tarafından hazırlanmış ve 12 Aralık 2003 tarihinde Bürükselde kabul edilmiştir (Avrupa Konseyi, 2009).

Belgenin ortaya çıkmasında, Irak Savaşı konusunda AB ülkeleri arasında yaşanan bölünmenin yanısıra birçok etken vardır. Bunlar: 11 Eylül sürecinin ardından yaşanan

1 AB'nin güvenlik politikaları konusunda ilk ve temel referans belgesi olma özelliğini taşıyan Salona Belgesi sadece uluslararası hukuk kurallarının delinmesi halinde kuvvete başvurulacağını belirtirken bu durumun istisna olacağını açıklayarak ABD'nin önleyici savaş doktrininden ayrılmaktadır.

gelişmeler, uluslararası terörizm ve kitle imha silahları tehdidi, devletlerin çöküşü, örgütlü suç, bölgesel çatışmalar, ekolojik sorunlar, göç ve enerji güvenliği ve Avrupa'nın Balkanlar'daki krizde etkisiz kalmasına bir tepki olarak gelişen AGSP'dir (Küreselleşme ve Avrupa Dış Politikası, 2019).

Terörizm tehdidine ilişkin olarak Solana Belgesi'nde; dünya da terörizm her zamankinden daha etkili, daha ölümcül ve dini motifli olduğu, bu nedenle de tüm Avrupa'yı tehdit ettiği vurgulanmıştır. Avrupa da dini radikalleşmenin Avrupa'daki gençleri etkilediğini ve onların yabancılaşarak Avrupa için büyük bir tehdit oluşturduğuna dikkat çekilmiştir (Şen, 2017, s. 194).

Küreselleşmenin de etkisiyle kitle imha silahları kullanımı yaygınlaşmış ve hatta terörist gruplar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Daha önceleri yalnızca devletlerin ve orduların meydana getirebileceği düzeyde zararı terörist gruplar kitle imha silahı kullanarak ulaşabilmektedirler. Bu durum terörist tehditlerinin tespitinin önemi daha da artmıştır. Çünkü uzak tehditlerle yakından gelebilecek olan tehditlerde aynı boyutta zarar verebilmektedir. Dolayısıyla artık dünya çapında terörist eylemler gerçekleştirilmekte ve bu gibi durumlara önceden hazır olunması önemlidir. Bu tehditlerle mücadele için askeri araçların yanısıra istihbarat, polisiye adli ve diğer araçların desteği gereklidir.

Bölgesel çatışmaların artması da terörizme yol açabileceği gibi başarısız devletlere de yol açabilir. Dolayısıyla böyle bir ortamda organize suçlarda artmaktadır. Aslında bir iç tehdit olan organize suçlar, sınır ötesi uyuşturucu kaçakçılığı, kadın ticareti, yasadışı göç, insan kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi dışsal boyutlara ulaşarak terörizmle bağlantılı olabileceği yönünde saptamalarda bulunulmuştur.

Diğer taraftan AB'nin genişlemesi de güvenlik sorunu yaratmaktadır. Şöyle ki AB'ye katılan devletler bütünleşirken aynı zamanda AB'yi sorunlu bölgelere yakınlaştırmaktadır. Bu Bütünleşme komşu ülkelere ekonomi, politik olarak yarar sağlamakta fakat o bölgelerde ki politik sorunlarla AB mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu duruma Balkanlar örnek verilebilir.

Sonuç olarak Terörle mücadele konusunda devletler yetkilerini tamamen AB ye devretmemiş ve terörle mücadele sorunu devletlerin ulusal yetkilerinde tuttukları bir ulus-devlet sorunu olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda henüz tanımında bile tam anlaşamamış olduklarından sorun sadece bir uluslararası iş birliği alanı hâlinde kalmaktadır. Bu nedenle terörle mücadele konusunda her devlet kendi düzenlemelerini yapmakta ve yasama süreci ile ilgili olan hiçbir yetkiyi AB'ye devretmemektedir. Değişen güvenlik algılamalarıyla birlikte devletler terör sorununa daha fazla yakınlaşmakta ve yasal düzenlemelerini bu yönde değiştirmektedir.

BÖLÜM 3. MADRİD VE LONDRA SALDIRILARI VE SALDIRILARA KARŞI AB'NİN TUTUMU

3.1-2004 MADRİD SALDIRILARI

11 Mart 2004 tarihinde Madrid'in güneyinde bulunan 3 tren istasyonunda bombalı saldırı gerçekleştirildi. Bu saldırılar sonucunda 200'e yakın insan yaşamını yitirirken, yaklaşık 2 bin kişide yaralandı. Saldırılardan sonra dönemin İspanya Başbakanı José María Alfredo Aznar López olaydan ETA'yı suçladı fakat daha sonra El Kaide saldırıların sorumluluğunu üstlendi. Hükümet saldırıların terör eylemi olduğunu açıklarken dönemin İçişleri bakanı Angel Acebes, saldırıyı gerçekleştirenlerin bulunacağını söyleyerek olayı kınamıştır.

Bu saldırılar üye devletlerin terörle mücadelede bilgi paylaşımının yeteri kadar sağlanamadığını, istihbaratın yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı AB, Gijs de Vries'i Avrupa Birliği'nin ilk Terörle Mücadele Koordinatörü olarak atamıştır. Vries'ın görevi, Avrupa ülkeleri arasında gerek EUROPOL (Polis teşkilatları) üzerinden gerek EUROJUST (Adli Yargı) üzerinden, bilgi alışverişini sağlamak ve terörün mali kaynaklarını yok etmek şeklinde özetlenebilir.

Başlangıçta saldırılardan ETA suçlansa da Madrid'deki Ulusal Mahkeme'de 15 Şubat-2 Temmuz tarihleri arasında görülen davada olayın ETA ile bağlantısı olmadığı ortaya çıkmıştır. Toplamda 116 kişi sorgulanmış ve içlerinden saldırılardan sorumlu olan 29 sanık hakkında dava açılmıştır. Dava sonucunda 21 sanık, 3 ile 42 bin 924 yıl arasında değişen hapis cezaları almıştır. Ayrıca Mahkeme, 11 Mart mağdurları için 30 bin Euro ile 1,5 milyon Euro arasında değişen tazminat belirlemiştir.

Sonuç olarak alınan bu önlemler ve verilen cezalar yeterli olmamış, Madrid'den bir yıl sonra, 7 Temmuz 2005'te, bu kez Londra saldırıya uğramıştır.

3.2-2005 LONDRA SALDIRILARI

7 Temmuz 2005'tarihinde Londra'da 4 terörist metro istasyonlarına ve bir belediye otobüsüne intihar saldırıları düzenledi. 56 kişinin öldüğü, 700 kişi yaralandığı saldırıları El Kaide üstlenmiştir. İngiltere'nin hedef seçilmesinin sebebi ABD'ye destek olması ve iş birliği içinde bulunmasıdır.

Saldırıların ardından güvenlik önlemleri artırılmış, insanlara mümkün olduğu kadar dışarı çıkmamaları ve metrolardaki patlamaların Aldgate East, Liverpool Street, Russell Square ve King's Cross metro istasyonları arasında, ayrıca Edgware Road metro istasyonunda ve bir otobüste meydana geldiğini açıklanmıştır.

G-8 nedeniyle İskoçya da bulunan dönemin başbakanı Tony Blair yaşanan saldırıların ardından İngiltere'ye dönmüş ve saldırının G-8 zirvesine denk gelmesinin tesadüf olmadığını, teröristlerin ne yaparlarsa yapsınlar başarılı olamayacakları açıklamasını bulunmuştur.

Saldırının ertesi gününde NATO toplanmış ve terörizme karşı ortak mücadele edileceği açıklanmıştır. 13 Temmuz'da AB Komisyonu toplanmış ve Londra'da yaşanan türden terör eylemlerine karşı iş birliği çalışmalarının ele alınacağı duyuruldu.

3.3-2004 MADRİD ve 2005 LONDRA SALDIRLARI SONRASI AB

3.3.1-25 Mart 2004 Terörizmle Mücadele Deklarasyonu

2004 Madrid saldırılarının ardından bir toplantı gerçekleştirildi. Bu toplantıda Konsey, Madrid saldırılarını kınayarak yapılan saldırıların AB değerlerine karşı da yapıldığını vurgulayarak 25 Mart 2004'te "AB Terörizmle Mücadele Deklarasyonu" nu yayımlamıştır. Deklarasyonda "dayanışma" hükmü yer almaktadır. Konsey bu kavramın AB Anayasası içinde bulunmasını onaylamıştır. Bu deklarasyon ile AB ülkeleri terörle mücadele adına dayanışma ve kararlılık içinde olduğunu göstermektedir. AB Anayasasının I-43. maddesinde yer alan hüküme göre, AB Anayasasının I-43. maddesinde yer alan hüküme göre, Üye ülkelerden birisi bir terörist saldırıya maruz kalırsa Birlik ve üye devletler birlikte hareket ederek üye devletlerin bölgesindeki

terörist tehdidin önlenecek, sivillerin korunacak, saldırıya maruz kalan devletlere isteği doğrultusunda maddi yardımda bulunulacak, birlik üye devletler tarafından sağlanan askerî kaynaklar da dâhil olmak üzere tüm araçları bu üye devletin kullanımı için seferber edecektir.

Bu toplantı ile Terörizm ile Mücadele Koordinatörü atanmıştır. Konsey'in terörizmle ilgili çalışmalarını koordine ederek hazırlanan raporlarını Konsey'e sunmakla görevli olan bu koordinatör Konsey Genel Sekreterliği bünyesinde çalışacaktır. Böyle bir Koordinatör atanmasının en temel sebebi ise terörle mücadelede AB kurumları arası koordinasyon eksikliğinin olmasıdır.

Deklarasyon ve Anayasadaki eleştirilen nokta Birliğe aday ülkelerin kapsam dışı bırakılması ve bu bağlamda üçüncü ülkelerle birlikte terörizmle mücadele yapısının bozulmasıdır. Eleştirilebilen ikinci nokta ise terörizmle mücadeleyi iç güvenlik meselesi olarak görürken Anayasa da askeri kaynakların da kullanılabileceğinin belirtilmesidir zira öncelikli olan polisiye birimler yolu ile mücadeledir. Ayrıca bu durum öngörülen eylem planı ile de çatışmaktadır.

3.3.2-30 Kasım 2005 AB Konseyi'nin Terörle Mücadele Stratejisi

2004 Madrid eylemlerinden sonra 2005 yılında gerçekleşen Londra saldırılarıyla terör Avrupa da yeniden boy göstermiştir. Londra saldırılarından sonra da Konsey, Kasım 2005'te toplanarak yeni terörle mücadele stratejisi yayımlamıştır. Terörizmle mücadeleye daha kapsamlı bir şekilde yaklaşan Strateji belgesi; diğerlerinde olduğu gibi İnsan hakları ve Avrupa güvenliğine saygılı bir biçimde terörizmle mücadele edeceğini ve AB vatandaşlarının özgür, güvenilir, adalet içinde yaşayacaklarına vurgu yapılmıştır. Strateji belgesi, terörizmle mücadeleyi "önleme, koruma, izleme ve karşılık verme" olmak üzere dört kısımda ele almaktadır.

El Kaide ve benzeri din eksenli terör örgütleri bireyleri şiddete yönelterek onların terör örgütlerine katılmasına ve radikalleşmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple

Terörizmle Mücadele Stratejisinin önleme bölümünde terörist gruplara katılma ve radikalleşmeye neden olan faktörler ile mücadele edilmesine odaklanılmıştır.

Terörün önlenmesi açısından özellikle medyanın ve diğer iletişim araçlarının önemi göz önüne alınarak; özellikle hapishane ve ibadet yerleri gibi yerlerde Radikalleşmeyi engelleyici programlar hazırlanmalı, internetin kötüye kullanımını engellemek için ortak yaklaşımlar benimsenmeli, medya iletişim stratejileri geliştirilmeli, Birlik içerisinde ve dışarısında kültürler arası diyalog geliştirilmeli, tartışmalar için duygusal olmayan bir dil geliştirilmeli, birliğe ve birliğe üye devletlere demokrasi, eğitim ve ekonomi konularında yardım edilmelidir (Şen, 2017, s. 195).

Terörizmle Mücadele Stratejisinin kabul edilmesinden önce 24 Kasım 2005 tarihinde Radikalleşmeyle ve Terörizme Katılımla Mücadele Stratejisi (Avrupa Konseyi, 2005) benimsenerek üç bölümden oluşan bir strateji geliştirilmiştir. İlk olarak, insanları teröre yönelten sebep ve kişilerin önlenmesi amaçlanmaktadır. İkinci strateji, kişileri radikalleşmeye iten aşırılığa karşı tepki göstermektir. Üçüncüsü ise, radikal içerikleri dikkat çekici kılan sosyo-ekonomik çevreyi ortaya çıkaran temel sebepleri göstererek herkes için güvenlik, adalet, demokrasi ve fırsatları daha fazla desteklemektir (Avrupa Konseyi, 2005).

Koruma bölümünde amaç vatandaşları ve altyapı güvenliğini sağlamaktır. Stratejinin, bu amaca ilişkin birkaç temel özelliği vardır. Bunlar: Biyometrik verilerin olduğu AB pasaportları güvenliği hale getirilmeli; VIS (Vize Bilgi Sistemi) ve SISII (İkinci Kuşak Schengen Bilgi Sistemi) geliştirilmelidir; AB'nin dış sınırları korunmalıdır, ulaşım güvenliğine ilişkin kabul edilmiş ortak standartlar kabul edilip uygulanmalıdır; kritik altyapının korunması için bir Avrupa programı kabul edilmelidir (Avrupa Konseyi, 2005).

İzleme başlığı altında, AB, teröristlerin gerek sınırlarda gerek sınır dışında ki terörist faaliyetleri durdurmak için çalışmaktadır ve bu amaca ulaşabilmek için AB, teröristleri izler; planlarını, seyahatlerini, iletişimlerini engeller, finansmanlarını

engeller ve saldırı materyallerinden ve internet kaynaklarından mahrum bırakarak teröristleri adalete teslim eder.

Teröristleri izlemeye yönelik temel öncelikler şunlardır: Ulusal terörizmle mücadele güçlendirilmeli, ulusal anti terörizmle ilgili düzenlemeler yapılmalı, Terörizmle mücadele adına EUROPOL ve EUROJUST ile iş birliğine gidilmelidir. Avrupa Kanıt Emrini de içeren yargı kararlarının tanınması geliştirilmelidir. Var olan yasaların uygulanması ve bağlantılı olarak uluslararası anlaşmaların ve sözleşmelerin onaylanması sağlanmalı, teröristlerin silahlardan, patlayıcılardan faydalanmalarının üstesinden gelinmeli ve teröristlerin finansmanı engellenmeli, üçüncü ülkelere terörizmle mücadele adına teknik yardımda bulunulmalıdır (Şen, 2017, s. 197).

Son olarak AB'nin dördüncü hedefi yaşanan bir terör eylemi sonucunda vatandaşlar üzerinde oluşacak etkileri dayanışma ruhu içerisinde atlatmaktır. Karşılık vermek amacıyla; Avrupa kriz koordinasyon düzenlemelerine katılmak ve operasyonel faaliyetlere destek olunması, sivil savunma mekanizmasını gözden geçirmek, olası saldırı durumunda saldırıya karşılık verebilme yeteneğinin geliştirilmesi, terörist saldırılara karşı uluslararası örgütlerle koordineli şekilde çalışmak; terör mağdurlarına yapılacak olan yardım için daha iyi fikirleri geliştirerek sunmak (Avrupa Konseyi, 2005).

Terörizmle Mücadele Stratejisi, radikalleşmenin önüne geçilmesi yoluyla terör örgütlerinin insan kaynağının eritilmesinden başlayarak, bir terör eylemi yapılmasının ardından ne şekilde hareket edileceğine kadarki bir bütünsel süreç olarak ortaya koyduğu kapsamlı yaklaşımla Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadele yol haritasını oluşturmaktadır.

3.3.3-2008 Konsey Çerçeve Kararı

2002 Konsey Çerçeve Kararının yenilenmesi ile 2008 yılında hazırlanmıştır. Bu yeni çerçeve kararda terörizmle bağlantılı suçlar tanımlanmıştır. Tanımlanan şunlardır:

Halkı provoke ederek terör suçu işlemek, terör eylemi hazırlığı sırasında sahte belge hazırlamak ve gasp yapmak, terör örgütüne eğitim vermek.

Konsey, üye devletlerin teröristlere yardım ve yataklık edenler ve terör eylemi girişimde bulunanlara karşı gerekli önlem ve cezalandırmayı yapmaları gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca Konsey bu çerçeve karara 2010 tarihine kadar uyulması gerektiğini de belirtmiştir (Official Journal of the European Union, 2008).

3.3.4-AB İç Güvenlik Stratejisi

11 Aralık 2009'da düzenlenen AB Konsey Zirvesi'nde Stockholm Programı kabul edildi. Bu program 2004 ve 2009 yılları arasında uygulanan Lahey Programı'nın yerini alacak ve 2010-2014 yıllarını kapsayacaktır. Stockholm programı, AB'ye üye devletler arasında adalet, özgürlük ve güvenlik alanlarında ki iş birliği ile ilgili yönergeleri içeren kalkınma planıdır.

Lizbon Anlaşması ve Stockholm Programı kapsamın da AB Komisyonunda 2010 tarihinde İç Güvenlik Stratejisi oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede, terörizmi ve siber suçları önlemek için Komisyon tarafından "The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe (Eylem Hâlindeki AB İç Güvenlik Stratejisi: Daha Güvenli Bir Avrupa'ya Doğru Beş Adım)" hazırlanmıştır.

Eylem Hâlindeki AB İç Güvenlik Stratejisinde, AB'nin iç güvenlikteki rolünün polis ve adli iş birliği, sınır yönetimi ve kriz yönetimi alanlarındaki ortak politikaları, yasal düzenlemeleri ve pratik iş birliğini içerdiği saptanmıştır.

AB İç Güvenlik Stratejisinde beş amaç tespit edilmiştir. Tespit edilen amaçlar şunlardır:

i. Uluslararası suç şebekelerini dağıtmak,

ii. Terörizmi, radikalleşmeyi önlemek ve katılımın üzerine gitmek için ülkelerin güçlendirilmesi,

iii. Sanal ortamda vatandaşların ve işletmelerin güvenlik seviyelerini yükseltmek,

iv. Sınır güvenliğini güçlendirmek,

v. Kriz ve afetlere karşı ülkelerin direncini artırmak (Avrupa Komisyonu, 2010)

Terör eskisinden daha da örgütlü hal alarak radikal inançları aşırı propaganda temelinde kullanarak gelişmeye başlamıştır. Bu nedenle terörizmi önlemek, radikalleşmeyi ve radikalleşmeye katılımı önlemek, teröristlerin fonlara ulaşımını önlemek terörle mücadele adına belirlenen başlıca eylemlerden olmuştur.

Radikalleşme ve katılımı önleme sorununun ele alınması öncelikle üye devletler ile yerel, bölgesel ve ulusal düzeydeki aktörlerin sorumluluğundadır. İlk olarak 2011 yılında üye devletler tarafından şiddetin, radikalizmin ve bireylerin terörist eylemlere katılmasını önlemek amacıyla "AB radikalleşme bilinci ağı" kurulmuştur.

Avrupa'da terörizmle mücadele etmek için terörizmin finansmanın da engellenmesi gerekmektedir. Terör örgütleri yasa dışı olduklarından dolayı mali kaynak edinmeleri de yasa dışı yollarla olmaktadır. Genel olarak teröristlerin temel mali kaynakları sigara kaçakçılığı, petrol kaçakçılığı, gasp, uyuşturucu ticareti ve insan kaçakçılığıdır diyebiliriz. Bu duruma Taliban terör örgütünün afyon üretip satması, Iraktaki IŞİD terör örgütünün de bölgeyi kontrol ettiği süre boyunca petrol satması örnek verilebilir.

1989 yılında ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya ve Kanada (G-7 Ülkeleri) tarafından terör örgütlerinin finansmanı ile mücadele etmek için Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force- FATF) kurulmuştur. FATF tarafından 40 adet tavsiye ve 9 adet özel karar çıkarılmış ve bu özel kararlar terör örgütlerinin finansmanını önlemek için uyulması gereken koşulları içermektedir. Bu kararlarla işletmelerde ki mali denetimler arttırılmıştır. 1999 tarihli BM tarafından alınan 1267 sayılı kararla Taliban'ın tüm mal varlığı dondurulmuş, 2000 yılında bu karar genişletilerek Usame bin Ladin ve El-Kaide de dâhil olmak üzere bin Ladin'e yardım

eden kişi ve kuruluşlarında mal varlıklarının dondurulması eklenmiştir. Ayrıca terör örgütlerinin internet yoluyla para kazanması, para toplaması, para transferleri gerçekleştirmesinin önüne geçebilmek için AB ve ABD 28 Haziran 2010 tarihinde Terörist Finansmanının İzlenmesi Programı (Terrorist Finance Tracking Programme – TFTP) Anlaşması imzalamıştır (Tangör & Sayın, 2012, s. 107-108).

Terör örgütlerinin mali kaynaklarını kesmek için paranın transfer edildiği noktalar hedef alınmıştır. Çünkü terörün finansmanında kullanılan para finans sistemine dışında olup El Kaide örgütü gibi cihatçı örgütler "finans sisteminin boşluğu" olarak nitelendirilen "Hawala" sistemini kullanarak para transferleri gerçekleştirmektedirler. Aynı zamanda belirli bir bölgeyi uzun süre kontrolü altında tutan terör örgütleri gelirini daha da arttırmaktadır. IŞİD bu duruma verilebilecek en iyi örnektir. IŞİD'in 2013 yılı sonu itibariyle Suriye ve Iraktaki kontrol ettiği bölgeler artmıştır. Örgütün geliri 2013 yılında 500 milyon dolara yakınken bir yıl içerisinde örgüt gelirini arttırarak 1 milyar 900 milyon dolara ulaşmıştır. Örgüt gelirini gerek petrol satışları ile gerekse yapılan bağışlarla bu noktaya getirmiştir. Bunların yanısıra internet üzerinden yasadışı video oyunları, filmler ve sahte ürünler satarak gelirlerine katkı sağlamışlardır. Ancak başlatılan uluslararası operasyonlarla toprak kaybetmeye başlayan IŞİD'in mali varlığı da aynı hızda azalmış, 2016 yılında 1 milyar dolara kadar gerilemiştir (Knipp, 2018).

Terörün finansmanı ile mücadele adına yapılan çalışmalar çok fazla etkili olmamıştır. Yapılan çalışmalar, anlaşmalar sonrası yaşanan gelişmeler bu durumu kanıtlar niteliktedir. Genel olarak yasalara uyma zorunluluğunda olan hukuk devletleri, her türlü etiği yok sayan yasa dışı yollarla ilerleyen terör örgütleri ile mücadele de zorlanmaktadırlar.

3.4-AVRUPADA RADİKALLEŞME

Terörizm kavramı tarihsel süreç içerisinde farklı ideolojik akımlardan etkilenerek evrilmiştir. Terörizm çalışmaları kapsamındaki önemli eserlerden birinin sahibi olan Rapaport'a göre terörizm dört ana dalgaya ayrılmaktadır. Rapaport 'un bu

sınıflandırmasında konu açından önemli olan kısım Rapaport ‘un deyimiyle son dalga olan “Dini terörizm”dir.

Küresel terörizm, olarak da adlandırılan dini terörizm faaliyetleri hem Orta Doğu hem de batılı ülkelerde görülmüştür. Bu son terörizm dalgası dini söylemler üzerinden şekillenerek küreselleşmenin de etkisiyle tüm dünyayı tehdit eder hale gelmiştir.

11 Eylül 2001 saldırıları ile başlayan bu küresel terörizm sürecinde IŞİD özellikle Avrupa dışından “yabancı savaşçılar” ve “yalnız kurtlar” olarak nitelendirilen bireyleri örgüt bünyesine katmıştır. Buradaki en önemli etken ise son dönemde köktencilik ya da radikalizmin Avrupa’da yükselmesidir. (Ünsal & Olçar, 2015, s. 121)

Batı’ya göre Radikalizm kavramı günlük söylemler kapsamında terörizm kavramıyla eş anlamlı tutulmaktadır. Bunun en temel sebebi Batı’yı tehdit eden din ekseninde şekillenmiş olan terörizm faaliyetlerinin dini inanç biçimlerinin radikalleşmesi sonucu ortaya çıkmasıdır. Bu bağlamda da doğal olarak Avrupa’da tırmanışta olan radikal İslam söylemleri terörizme kaynaklık etmesi bakımından dikkat çekmektedir.

Aslında terörizm, sadece din değil her düşünce biçiminin radikalleşmesi sonucu ortaya çıkarılabilir. Radikalizm tek bir tanıma sahip olmamakla birlikte “aşırıcılık” en genel kabul gören anlamdır. Radikalizm kavramı her alanda köklü değimi savunan tutum ve akımlar için kullanılmaktadır. Radikalizm pek çok durumda şiddeti kullanarak hedefine ulaşmaya çalışmaktadır. Değişimi zamanla, yanlışları düzelterek değil de var olanı tamamen ortadan kaldırarak gerçekleştirmeye çalışan akımlar radikal akımlar olarak nitelendirilir.

Radikalleşmenin günümüzde en sık görülen örneği dinsel köktenciliktir. Köktendincilik genellikle dinî usullere katı biçimde bağlı olan ve farklı görüşlere karşı olan bir düşünce biçimidir. Günümüzde özellikle İslam dini üzerinden değerlendirilse de bu ve benzeri radikal hareketler aslında tarih boyunca Hristiyanlıkta, Yahudilikte ve

Hinduizm'de de görülmektedir. Bugün de bu dinler adına köktenci görüşler ileri süren kişilerin ve grupların var olduğu bilinmektedir

İslami köktencilik, Batı Avrupa toplumlarının yaşam tarzına, inanç sistemlerine ve geleneklerine entegre olmayı reddeden Selefizm'den üretilen bir akımdır. Selefiler Kur'an ve Hz. Peygamber'e yönelerek her türlü yorumu reddeden bir akım olarak karşımıza çıkar. (Özerkmen, 2004, s. 254). Selefilerin, dini esaslara dayalı yaşam tarzları göz önüne alındığında, tüm Selefiler köktendinciler olarak kabul edilebilir; ancak tümü için şiddete yönelik terörist tanımlaması yapılamaz. İslami inanışa göre; Müslüman olmayanların yaşadığı bölgelere dar-ül harp denilmektedir. Bu bölgelerde Müslümanlar tarafından İslamiyet'i yayma düşüncesi oluşmaktır. Bu anlayışa Cihad denilirken, bu anlayışı yaratmak için şiddete başvuranlara da Cihatçı denilmektedir. Bu nedenle Cihatçılar terörist olarak nitelendirilmektedir.

Köktenci eğilimleri sonucu terör örgütlerine katılan bireylerin psikolojik ve sosyolojik profilleri ile yakından ilişkilidir. Özellikle Avrupa'da yükselen İslami radikalizm açısından, Avrupa'ya göç etmiş bireylerin dışlanma, kimlik sorunu yaşamaları, aidiyet duygusunu hissedememe, yabancı düşmanlığı, ırkçılık gibi çeşitli sebeplerle yabancılaşmış hayatlarının sonucunda radikal grupların içerisine dâhil oldukları ve bu gruplar sayesinde aidiyet eksikliklerini gidermeye çalıştıkları düşünülmektedir. (Polis Akademisi, 2017, s. 13)

Teknolojik gelişmelerin hızla yaşandığı bugünün dünyasında özellikle sosyal medya, köktenci propaganda için verimli bir kanal olarak yer edinmiştir. Bu kanallar geniş bir hedef kitleye kolay erişim sağladığından, terör örgütleri sıklıkla farklı sosyal medya kanallarını propaganda amacıyla kullanmaktadırlar.

İslami radikalleşme açısından camiler en önemli "meşru" alan olarak kabul edilmektedir. İbadethanelerin özel durumlarından faydalanan radikal gruplar tarafından ibadet etmeye gelen bireylere yönelik özellikle kontrolsüz olarak verilen vaazlar yoluyla bireyler farkında olarak ya da olmayarak bu radikalleşme süreçlerinin birer parçası

haline gelebilmektedirler. Vaazın yanısıra camilerde de örgütlenmektedirler. (DW, 2016).

Ayrıca son dönemde Avrupa'da cezaevlerinde de İslami radikalizmin yükselişe geçtiği görülmektedir. Radikal kişiler, aileden ve toplumdan uzaklaştığı durumlarda, hayatlarında haksızlıklarla karşılaştıklarında, daha da öfkelenerek içlerinde intikam alma hissi barındırıyorlar. Bu hislere sahip olan radikal kişiler cezaevlerine düştüklerinde ise orada kişisel, toplumsal birçok sorun yaşayan, kimlik bunalımı yaşayan ve hayatlarını bir dava uğruna yaşadıklarını söyleyen kişilerle karşılaşıyorlar. Böylece cezaevleri radikalizm yanlıları için adeta bir okul görevi görerek, süreç içerisinde bu kişileri aralarına alıp eğiterek ideolojik bağlılıklarını güçlendiriyorlar. Şu an Avrupa hapishaneleri, zamanında IŞİD'in ve El Kaide'nin saflarına katılıp onlar adına savaşanlarla dolu. Avrupa'ya dönenlerin çoğuna ise hapis cezası veriliyor. Dolasıyla bu kez de bu kişilerin cezaevlerinde örgütlenmesi veya çıktığında saldırı düzenlemesi gibi bir risk meydana geliyor. (Şarkul Avsat, 2018).

3.4.1-IŞİD TERÖR ÖRGÜTÜ

IŞİD terör örgütü 2000 yılında Ebu Musab El Zerkavi tarafından Afganistan da kurulmuştur. Örgüt, "Tevhid ve Cihad Örgütü" ile gelişmeye başlamıştır. Hilâfet devleti kurmak amacıyla etkin olduğu bölgede kanlı ve kitlesel eylemler yapan Selefi ve Cihatçı bir örgüt olarak tanımlanabilmektedir. (Sandıklı, 2015, s. 16).

ABD'nin önce Afganistan'ı 7 Ekim 2001'de işgal etmesiyle örgüt önce İran'a daha sonra da Irak'a geçmiştir. ABD'nin Irak'ı da işgal ettiği dönem örgüt daha da güçlenmiş, El Kaideden aldığı güçle birlikte 2004 yılında Irak El Kaidesi adını almıştır. Şii etkinliğini yok etmek, şeriat kanunlarını hâkim kılmak ve Irak hükümetini düşürmek şeklinde amaçlarını ilan etmiştir. IŞİD amaçlarına ulaşabilmek için toplumda korku ve endişe yaratacak şekilde katliamlar yapmış, bombalı saldırılar düzenlemiş ve intihar eylemleri gerçekleştirmiştir.

20 Mart 2003 de ABD'nin Irak'ı işgal etmesinden sonra Irak ordusu dağılmış, silah bırakan askerler örgüte katılmıştır. Örgüt dünyaya ABD ye karşı direniş çağrıda bulunmuş ve kısa sürede örgüt içerisine yüzlerce yabancı savaşçı katılmıştır. 2006 yılında Zerkavi'nin öldürülmesinin ardından örgütün başına Ebu Eyub el-Mısri geçmiş ve örgüt Irak İslam Devleti adını almıştır. Suriye topraklarında ki iç savaşı fırsat bilen örgüt Suriye içine taşarak bazı bölgeleri kontrol altına almıştır ve 2013 yılında örgüt El Kaide den ayrılarak adını Irak Şam İslam Devleti olarak tekrardan değiştirmiştir.

El Bağdadi'nin Halifelik ilanının ardından IŞİD, Ocak 2014 de Suriye'nin Rakka kentini işgal etmiştir. İşgalden bu zamana kadar Rakka IŞİD'in başkentidir. IŞİD örgüt faaliyetlerinin planlamasını ve koordinasyonunu Rakka dan yürütmektedir. Rakka bölgenin en önemli petrol ve gaz hatlarının ana güzergahında bulunmasından dolayı önem taşımaktadır. Rakka kenti yakınlarında bulunan Deyr Ez Zor kenti de konumu itibariyle önemlidir. Bu kentten geçici depolama tesisleri bulunan Rakkaya ham petrol gönderilmektedir. Aynı zaman da buraya Musul dan da petroller gelmekte ve başka bölgelere transfer edilmektedir.

Suriye'de iç savaş devam ederken IŞİD, Iraktaki mevcut boşluktan faydalanarak Irak'ın önemli petrol kaynaklarının bulunduğu Musul'u Haziran 2014'te ele geçirmiştir. IŞİD silah bırakan Irak askerlerinin de desteğini alarak Musul'u kolay bir şekilde ele geçirmiş, Tikrit, Ninova, Enbar şehirlerini de ele geçirerek hakimiyet alanını genişletmiştir.

2015 yılında ABD tarafından Deyr Ez Zor kentine askeri operasyon düzenlenmiş ve bu operasyonda IŞİD'in petrol, gaz ticaretinin kayıtlarının tutulduğu belgeler ele geçirilmiştir. Rikaz Divanı adı verilen kuruma ait bu belgelere göre; IŞİD Eylül 2014'ten bu yana 1,5 milyon varil petrol üretmiş ve bu petrollerden 60 milyon dolar kazanmıştır. IŞİD'in en büyük müşterisi Esad rejimi olmakla birlikte Irak'ın kuzeyinde bulunan Özerk Kürt bölgesinden de petrol dışarıya satılmaktadır. Aynı zaman da kalan petrolde sivil tüccarlar vasıtasıyla muhaliflerin denetiminde ki bölgelere satılmaktadır. Belgelere göre IŞİD petrolün büyük bir kısmını takma adlarıyla kayıtlara geçirilen

aracılar üzerinden satmakta ve IŞİD'in denetiminde bulunan kontrol noktalarının hiçbirinde petrol tankerlerine müdahalede bulunulmamaktadır (Al Jazeera, 2015).

En önemli gelir kaynağı petrol satışları olan IŞİD elde ettiği ekonomik güçle kendine ait eğitim sistemi, yargı, yerel yönetimler yaratmayı başarabilmiştir. IŞİD Irak, Suriye, Filistin ve Ürdün topraklarını içine alan Sünni şeriata dayalı İslami bir devlet kurmayı amaçlamaktadır. Halifelik ilan etmesi, fidye ve vergi toplaması örgütün kendisini bir devlet olarak gördüğünü ortaya koymaktadır (Karabat, 2014). IŞİD'in güçlenmesinde ki bir diğer etken diğer bölgelerde ki radikal örgütlerin kendisine bağlılık yemini etmesiyle daha da genişlemektedir. Bunlar; Somali'deki Eş Şabab terör örgütünden Abdulkadir Mümin önderliğinde ayrılan bir grup, Çeçenistan'daki Kafkas Emirliği örgütünün iki lideri ve Nijerya'daki Boko Haram, Filipinler'deki Ebu Sayyaf terör örgütüdür.

El Kaideden farklı olarak IŞİD hilafeti kurmak ve dünyaya yayılmak istemektedir. Savunmasız insanlara karşı uyguladığı orantısız şiddet ve yaygın insan hakları ihlalleri de IŞİD'i diğer radikal gruplardan ayıran özelliklerdendir. IŞİD in genişlemesi ve gerçekleştirmiş olduğu eylemler Avrupa ülkelerini de etkilemektedir. IŞİD hem Avrupa'da can kaybına yol açan terörist eylemler düzenlemekte hem de örgüte eleman kazandırmak için Avrupa'da özellikle göçmen topluluklar arasında örgütlenme faaliyetleri yürütmektedir.

IŞİD terör örgütünün halifelik ilan edip tüm dünyaya meydan okuduğu 2014 yılında Avrupa'da gerçekleşen eylem sayısı toplam altı iken, bu rakam 2015'te 28'e, 2016'da 38'e 2017'de ise 42'ye yükselmiştir. 2018 yılının ilk yarısında ise eylem sayısı 10 olarak görülmektedir. Son beş yılda terör saldırılarından ölenlerin sayısı 488 iken, yaralananlar ise 1450 kişidir. Bu saldırıların bir kısmı IŞİD tarafından yapılırken bir kısmı da kendilerine yalnız kurt ismini verdikleri kişi ve kişilerce gerçekleştirilmiştir (The Religion Peace, 2019).

3.4.2-Yabancı Savaşçılar

IŞİD ile gündeme gelen "yabancı savaşçı" kavramı yaygın bir şekilde İslam çerçevesinde cihat amacıyla başka bölgelere giden ve o bölgelerde savaşan kişiler için kullanılsa da Avrupa tarihine bakıldığında çeşitli sebeplerle başka ülkelerde savaşmaya gitmiş olan kişiler için de kullanıldığı görülmektedir. Teksas Devrimi (1835-1836) olarak bilinen Herman Ehrenberg'ın Prusya'dan kalkıp 120 savaşçıyla Meksika'da küçük bir monarşi kurma denemesi bunun ilk örneği kabul edilir. 1936-1939 İspanya İç Savaşı'nda dünyanın birçok yerinden gönüllülerin faşistlere karşı Cumhuriyetçilere destek olabilmek için İspanya'ya gelerek savaşa katılması da bu konuda ikinci örnektir. Dünya tarihinde yabancı savaşçılarla ilgili üçüncü büyük tecrübe 1947-1949'deki İsrail savaşıdır (Demir, 2015).

Yabancı savaşçıların sayısı, son yıllarda dinsel terörizm bağlamında radikalleşmenin sonucu olarak artmaktadır. BM Güvenlik Konseyi'nin 11 Eylül saldırılarından sonra terör örgütlerine desteği yasaklamasına rağmen IŞİD gibi yeni terör örgütlerinin ortaya çıkması terörle mücadelede yetersiz kalındığını ortaya koymaktadır. Teröre desteğin kesilmesine yönelik önemler önemli olsa da tek başına yeterli olmadıkları yönünde genel bir kanaat hakimdir. Bu nedenle, terörle mücadele kapsamında öncelikle şiddet ve radikalizmle mücadele edilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Radikalleşme pek çok insanın terör eylemlerine aktif olarak katılmasının başlıca nedenidir. Avrupa'da yaşarken uluslararası terör ağının bir parçası olarak çeşitli yerlere terör faaliyetleri yapmak üzere katılmanın başlıca nedeni Avrupa'da yakın dönemde hız kazanan İslami radikalleşmedir.

13 Kasım 2015 yılında Paris'te gerçekleştirilen saldırı da ilk defa yabancı savaşçılar ve IŞİD arasında bağlantı tespit edilmiştir. BM Güvenlik Konseyi'nin raporuna göre IŞİD gibi radikal örgütlerde 80'den fazla ülkeden 15 bin yabancı savaşı yer almaktadır (Letsch, 2014). Karabat'a göre Yabancı savaşçıların yüzde 20-25'i ise Batı ülkelerden (Karabat, 2014).

IŞİD'in hızlı ilerleyişi ve dünyanın hemen hemen her bölgesinden bünyesine yabancı savaşçı çekme özelliği küresel düzeyde önlem alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle BM Güvenlik Konseyi tarafından iki önemli karar alınmıştır.

İlk olarak 2178 Sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı, IŞİD, El-Kaide gibi örgütlere katılımı engellemek amacıyla yabancı terörist savaşçılara dair küresel düzeyde alınacak tedbirleri içermekte, bir diğer karar olan 2178 sayılı Kararda ise, "yabancı terörist savaşçı" olarak tanımlanan örgüt veya grupların finans kaynaklarının kesilmesi, katılımlarının önlenmesi ve çatışmaların yaşandığı ülkelere seyahatlerinin engellenmesini öngörüyor. BM'nin 2178 sayılı kararı BM'nin 198 üyesi için bağlayıcı olmakta ve bu kararı uygulamayan ülkelere yaptırım uygulanabilmektedir. Aynı zamanda IŞİD ile mücadele adına ABD liderliğinde AB ülkeleri ve 60 ülkeden oluşturulan uluslararası bir koalisyon kurulmuştur.

3.4.3- AB'nin IŞİD ve Yabancı Savaşçılarla Mücadelesi

IŞİD'in uyguladığı şiddetin boyutunun artması ve hızla ilerlemesi, AB'yi yabancı savaşçılar ve radikalleşme sorunu ile mücadele etmeye itmiştir. IŞİD'e katılan yabancı savaşçıların Suriye, Irak gibi çatışma bölgelerinden Avrupa'ya döndüklerinde eylem gerçekleştirme ihtimali Avrupa için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Son yıllarda Avrupa'dan IŞİD'e katılanların sayısında ki artış bu tehlikeyi göz önün sermektedir. AB terörle ve radikalleşmeyle mücadele ederken IŞİD tehdidinin ortaya çıkmasıyla bu mücadeleye yabancı savaçılarla mücadele de eklenmiştir.

AB'nin IŞİD, yabancı savaşçılar ve radikalizmle mücadelesi esasında terörle mücadele politikasına dayanmaktadır. AB'nin terörle mücadelesi 11 Eylül saldırıları sonrasında şekillenmiş, 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırılarından sonra terörle mücadele AB'nin öncelikli hedeflerinden birisi haline gelmiştir. AB, ABD'nin "teröre karşı savaş" politikasından farklı olarak "terörizmle mücadele" anlayışına sahiptir.

Birlik bu konuda, 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırıları sonrası yukarıda detaylı olarak anlatıldığı gibi birçok strateji belgesi ve birçok güvenlik raporu

yayımlamıştır. Bu strateji belgelerinden 2005 Terörle Mücadele Strateji Belgesi'nde, terörizmle mücadeleyi "önleme, koruma, izleme ve karşılık verme" olmak üzere dört kısımda ele almaktadır. Terörizmle Mücadele Stratejisinin önleme bölümünde terörist gruplara katılma ve radikalleşmeye neden olan faktörler ile mücadele edilmesine odaklanılmıştır.

Eylem Hâlindeki AB İç Güvenlik Stratejisinde ise beş amaç tespit edilmiştir. Tespit edilen amaçlardan terörizmi, radikalleşmeyi önlemek ve katılımın üzerine gitmek için ülkelerin güçlendirilmesi maddesi konu itibariyle önem taşımaktadır.

Avrupa'da radikalleşmenin engellenmesi amacıyla birlik düzeyinde ve devletler arası iş birliği gerçekleştirilmektedir. Bu iş birliği çerçevesinde AB ve üye devletlere geniş yasal yetkiler verilmiş; bu yetkiler şüpheli kişilerin tespiti ve suç kapsamına giren eylemlerin yargı sürecine taşınması esasına dayanmakta ve bu kapsamda İngiltere, Fransa başta olmak üzere ülkesinde yabancı terörist savaşçılar olduğu düşünülen ülkeler de çok sayı da kişi terör şüphesiyle gözaltına alınmıştır. AB ülkelerinde yabancı savaşçılar meselesiyle mücadele kapsamında çatışma bölgelerine seyahatin önlenmesi, şüpheli yolcuların belirlenmesi ve pasaportlarına el konulması, Schengen ülkelerinin giriş çıkışlarının kontrolü gibi yasal düzenlenmeler getirilmiştir.

Suriye ve Irak'ta savaşmaya giden Avrupalı savaşçıların en yüksek katılım olduğu ülkelerden biri olan İngiltere geri dönen IŞİD savaşçılarının eylem yapabilme ihtimali üzerine güvenlik önlemlerini arttırmıştır. Dönemin İngiltere Başbakanı David Cameron, yurt dışına seyahat eden bir kişiden şüphelenilmesi halinde o kişinin pasaportuna el koyulabilmesi için polise geçici yetki verilmesini istediklerini ve bu yetkiliyle ilgili yasal düzenlemeye gidileceğini söylemişti. Almanya IŞİD ile mücadele konusunda savaş bölgelerine silah göndermeyi bırakarak Iraklı Kürtlere IŞİD ile mücadelesinde destek verdi. IŞİD için propaganda yapmak, her türlü destekleyici faaliyette bulunmak, örgüt için para ve malzeme, özellikle de savaş için adam toplamak da yasaklanarak suç kapsamına alındı.

Fransa ise Fransız gençlerin Suriye ve Irak gibi yerlere savaşmaya gitmesini engellemeyi amaçlayan yeni bir yasa çıkartarak savaş bölgelerine gitmek isteyenlerin yurt dışına çıkışlarına geçici yasak getirdi.

Uluslararası Radikalleşme Araştırmaları Merkezi, en az 7 bin 366 yabancı savaşçının ülkelerine geri döndüğünü belirtmektedir. Tespit edilen rakamlara göre Haziran 2018'de 3 bin 906 IŞİD'li Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki ülkelerine geri dönerken, 1.765 IŞİD'li Batı Avrupa'daki evlerine, 784 IŞİD'li ise Doğu Avrupa'ya geri döndü (BBC News, 2019).

Almanya'daki uygulamaya bakıldığında ise bu ülkeye dönen erkeklerin neredeyse her vakada soruşturulduğu görülmektedir. Daha önce savcıların terör bölgelerinden dönen kadınlara soruşturma açmak için daha fazla kanıta ihtiyaç duyulduğuna karar verdikleri ancak 2017'den itibaren bu uygulamanın değiştiği, yurt dışında IŞİD'e katıldığından şüphelenilen kadın ve erkeklerin aynı uygulamaya tabi tutulacağı belirtilmektedir. Almanya'ya dönenlerin hapse girme ihtimalinin diğer ülkelere göre daha az olduğu tahmin edilmektedir. Diğer AB ülkelerinin aksine Fransa ise, adil yargılanma koşulları sağlandığı takdirde vatandaşlarının Irak ve Suriye'de bulaştıkları suçlardan yargılanmalarına da izin vermektedir (BBC News, 2019).

Ülkelerine dönen Yabancı savaşçıların gerek soruşturulmaları gerek cezai yaptırımların uygulanması olsun gerekse rehabilitasyon sürecine alınmaları onların yeniden eylemlere katılmalarını tamamiyle engellememektedir.

IŞİD ve Yabancı Savaşçıların Ortadoğu ve Avrupa da gerçekleştirmiş olduğu eylemler neticesinde zaten Müslümanlara karşı olan Avrupalıları iyice İslam'a ve Müslümanlara korku ve endişe ile bakmalarına sebep olmuştur. Bu da İslamofobi'nin ivme kazanmasına sebep olmaktadır.

3.4-AB Ülkelerinde İslamofobi, Terör ve Din

İslamofobi kelime anlamıyla "İslam korkusu", kavram olarak Batı açısından bakıldığında en genel anlamıyla İslam ve Müslümanlara karşı duyulan korku ve fobidir. Zamanla bu korku evrilerek çeşitli söylem, tutum ve tavırlar bütününden oluşan bir olguya dönüşmüştür.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Batı'nın kendisine "komünizm" yerine yeni bir düşman olarak İslam'ı seçmesi, İslam'ın Batı için tehlike oluşturduğunu gösteren yayınların yapılması ve Müslümanları ötekileştiren bir dilin kullanılması, uygulamaların dışlayıcı olması özellikle Avrupa'da yükselen İslamofobi'nin temelini oluşturmaktadır. Bu ötekileştirmenin toplumsal karşılık bulmasının en önemli nedeni akademik olarak temellendirilmesidir. Yapılan akademik çalışmalardan Samuel Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması Tezi" örnek verilebilecek çalışmalardan bir tanesidir. Huntington bu tezinde "uygarlıklar çatışması" nı, Müslüman Hristiyan çatışması olarak tanımlamıştır. Bu tarz çalışmalar İslam karşıtlığının altyapısını oluşturmaktadır.

Bir yandan İslam, Batı'nın yeni düşmanı olarak ilan edilirken, diğer yandan 11 Eylül saldırıları ile birlikte Afganistan'a ve Irak'a yapılan askeri müdahaleler sırasında devreye sokulan İslam karşıtı propaganda da bu durumu pekiştirmiştir. Ancak İslam karşıtlığı Avrupa'da Madrid ve Londra saldırılarını El Kaide ve IŞİD'in üstlenmesi ile yeni bir evreye girmiştir. Bu bağlamda suçun bireysel olduğu hukuk kuralı göz ardı edilerek İslam dininin ve Müslümanların radikalizm ve terörle özdeşleştirilmesi dikkat çekmektedir.

Bunun yanı sıra son yıllarda Avrupa'da aşırı sağ siyasal hareketlerin hükümetlerin yükselişi de İslam karşıtlığını artırmaktadır. Zira aşırı sağ partiler İslamofobi'den beslenmekte ve halka yönelik İslam karşıtı söylemleri bu durumu körüklemektedir. Fransa'da ulusal cephe lideri Jean Marie Le Pen, İtalya'da ırkçı Kuzey Ligi partisi, Avusturya'da Özgürlükler Partisi son yıllarda Avrupa'da İslam karşıtı söylemi kışkırtan partilerden birkaçıdır.

Avrupa'da yaşayan Müslümanların Avrupa'da gerçekleştirilen terör eylemlerinin ve aşırı sağ propagandanın etkisiyle yaygın biçimde "iç düşman" olarak algılanmaya başlanması üzerine AB Aralık 2001'de terörle mücadeleye yönelik

önlemler kapsamında (Common Positions and Framework) "Ortak Tutum ve Çerçeve Karar" adında bir belgeyi kabul etmiştir. Bu belgeye göre Avrupa'daki Müslüman öğrencilerde dahil olmak üzere "iç düşman" olarak algılanan tüm Müslümanların kimlikleri açığa çıkarılmaktadır.

Bütün bunların yanısıra İslam ve Müslüman karşıtlığı Avrupa'da bir arada yaşayan farklı kültürleri sıkıntıya sokmakta ve karşılıklı olarak şüpheci ve düşmanlaştırıcı tavırları körüklemektedir. Terörle mücadele kapsamında insan hakları ile bağdaşmayan söylem ve uygulamaların artması da radikalizmi besleyerek bir kısır döngüye yol açmaktadır.

Bu noktada en geçerli hukuki belge ise, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden esinlenerek oluşturulan 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'dir. Bu sözleşmenin ayrımcılık yasağı başlığı altındaki 14. maddesi şöyle demektedir: "Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırımcılık yapılmadan sağlanır".

Bu çerçevede Avrupa, içinde farklı kültürlere karşı dışlamacı ve saldırgan tutumlarından ve kültürel üstünlük söylemlerinden kurtulmalıdır. İslam kültürünün evrensel değerler ile uyuşmadığını savunurken tüm dünyanın paylaştığı ortak değerleri belli kültürlerin tekeline sokmaktan vazgeçmelidir.

BÖLÜM 4. SONUÇ

Avrupa yüzyıllar boyu birçok savaşa sahne olmuştur. Yaşanan I. ve II. Dünya Savaşlarının ardından yaşanabilecek yeni yıkımları önlemek, Sovyet tehdidinden korunmak gibi nedenlerle Avrupalılar siyasi, ekonomik ve güvenlik konularında iş birliğine gitmişlerdir.

Bu bağlamda Avrupa güvenliğini sağlamaya yönelik olarak 1952 yılında Avrupa Savunma Topluluğu kurulmuştur. Avrupa Savunma Topluluğu Anlaşması Paris'te imzalamış, ancak öneriyi sunan Fransa tarafından reddedilerek, anlaşma hayata geçirilememiştir. Avrupa Savunma Topluluğu fikri ortaya atan başarısız olması Avrupalıları ekonomik entegrasyona yönelterek siyasi anlamda iş birliğinin askıya alınmasına sebep olmuştur.

Önceleri terörizmle mücadele konusunda Avrupa ülkeleri kendi başlarına mücadele etmekteydiler. 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında Avrupa'da terörist faaliyetlerde bulunan birçok örgüt bulunmaktaydı. İspanya'da devlet ayrılıkçı ETA ile gerek kolluk kuvvetlerini kullanarak gerekse yargısal önlemler alarak mücadele etmekte, Fransa terör örgütleri ile alakalı olan olayların hiçbirisine müdahil olmayarak kendi ülke güvenliğini sağlamaya çalışmakta, İngiltere ise terörle mücadele için yasal, ekonomik ve politik önlemler almaktaydı. Bu konuda dönüm noktası 1972 yılında Münih Olimpiyatlarında 11 İsrail sporcusunun ve bir polis memurunun öldürülmesi gelişen olaylardır. Bu gelişme, Avrupa ülkelerini terörle mücadelede birlikte hareket etmeye itmiştir. Bu bağlamda TREVI danışma sistemi kurulmuştur. 1970'li yıllarda faaliyetlerine başlayan TREVI Grubu' nun (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violance, Internationalism) esas amacı Avrupa'da terörizmle mücadele etmek olan oluşturmaktadır.

Terörle mücadelede, 1977 yılında imzalanan "Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi" bilinen ilk sözleşme niteliğini taşımaktadır. Bu sözleşme suçluların geri verilmesi yolunun terör suçlarının önlenmesi ve cezalandırılması amacına hizmet etmeye yönelik düzenlemelere sahip ilk ve temel sözleşme olduğundan uluslararası hukukta çok önemli bir yere sahiptir fakat 13. maddesinde devletlere çekince koyma yetkisi verildiği için anlaşma yeterince etkili olamamıştır.

Bu anlaşmanın haricinde 1985 yılında Fransa, Almanya ve Benelüks ülkeleri tarafından Schengen Antlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile de terör konusunda ciddi önlemler alınmış ve güvenlik konularında iş birliği yapılması sağlanmıştır. Schengen Anlaşmanın 1993 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte sınır kontrollerin kaldırılması; aynı zamanda bu durumdan doğabilecek suçların artışını engellemek için kişilerin serbest dolaşım prensibi ile birlikte geliştirmiştir. Ayrıca uyuşturucu madde ve insan kaçakçılığı gibi yasadışı eylemlerin küreselleşmesi; Üye devletleri ortak çözüm arayışına itmiştir.

Maastricht Antlaşması ile birlikte Ortak Dış ve Güvenlik Politikasını oluşturulmuş güvenlik alanında iş birliğinin de Birliğin yetki alanına girmesi sağlanmıştır. EUROPOL adında diğer bir güvenlik birimi oluşturulmuştur ve terörizm EUROPOL'ün etkinlik alanına girmiştir. Maastricht Antlaşması'nın ardından 1997'de Amsterdam Antlaşması imzalanmıştır. Amsterdam Antlaşması'nın hedeflerinden birisi; terörizmle mücadele ederek kamu güvenliğinin sağlanmaktır.

AB tüm bu çalışmalara ve yöntemlere rağmen ortak bir güvenlik politikası uygulayamamıştır. Zira AB'nin farklı ulusal çıkarlara sahip devletleri bünyesinde barındırması bu durumun en önemli nedenidir. Ayrıca AB'nin terörü önleme konusundaki çabaları yetersiz kalmaktadır. 11 Eylül saldırılarının gerçekleşmesi de bu durumu kanıtlar niteliktedir. 11 Eylül saldırılarından ardından terör yeni bir boyut kazanarak uluslararası hal almıştır. Saldırılardan sonra ABD saldırılardan Taliban'ı sorumlu görerek 2001 yılında örgütün yönetildiği ve örgütlendiği Afganistan'a girmiştir. Daha sonra Irak'ın kitle imha silahı bulundurduğu gerekçesiyle 2003 yılında ABD Irak'a girmiştir.

11 Eylül sonrası AB ülkelerince beş ana unsurdan oluşan eylem planı hazırlamıştır. Bu eylem planı çerçevesinde üye devletler arası polis ve adlî iş birliği geliştirilerek Avrupa tutuklama emri oluşturulacak; BM, OECD gibi diğer uluslararası örgütler düzeyinde terörle mücadele ile ilgili olarak düzenlenmiş mevcut uluslararası sözleşmeler uygulanacak, terörizmin finansman kaynakları engellenecek, dış sınırlarda her türlü giriş çıkış güvenliği sağlanacak, terörizmle mücadelede Birliğin politikalarının koordine edilmesi Genel İşler Konseyi'ne bırakılacaktır.

Ayrıca AB 2001 tarihli Gent Zirvesinde terörle mücadele konusunda ABD'ye olan desteğini yineleyerek, Afganistan'a yardımda bulunacağını açıklamıştır. İngiltere, Fransa ve Almanya ABD'ye yardım konusunda adeta birbirleriyle yarışmışlardır. Bu durum bu üç ülkenin AB içerisinde daha etkin rol oynadıklarını göstermekte ve AB içerinde ortak kararın çıkmasını olumsuz etkilemektedir.

12 Aralık 2003 tarihinde AB Güvenlik Strateji Belgesi yayınlanarak daha güvenilir bir Avrupa yaratılmak istenilmiştir. 11 Eylül sürecinin ardından yaşanan gelişmeler, uluslararası terörizm ve kitle imha silahları tehdidi, devletlerin çöküşü gibi nedenler bu belgenin ortaya çıkma sebepleridir.

Sonuç olarak terörle mücadele konusunda üye devletler yetkilerini tamamen AB ye devretmemiş, sorun sadece bir uluslararası iş birliği hâlinde kalmıştır. Bu nedenle terörle mücadele konusunda her devlet kendi düzenlemelerini yapmakta ve değişen güvenlik algılamalarıyla birlikte devletler yasal düzenlemelerini bu yönde değiştirmektedir.

2004 Madrid ve 2005 Londra saldırıları'nın Avrupa da gerçekleşmesi, bir kez daha terörle mücadele de ortak hareket edilmesini göstermektedir. Saldırılar sonrası devletler bir araya gelerek yeni güvenlik stratejileri benimsemiş olsa da devletlerin çıkar odaklı tutumları nedeniyle terörle mücadele adına istenilen bir arada hareket etme hedefe ulaşılamamıştır. Madrid ve Londra saldırılarını El Kaide ve IŞİD'in üstlenmesi ile terörle mücadele yeni bir evreye girmiştir. Bu eylemler İslam dininin ve Müslümanların radikalizm ve terörle özdeşleştirilmesi eğilimini güçlendirmiş, aynı zamanda Avrupa'nın Müslüman nüfusunun daha fazla dışlanmasına hizmet etmiştir.

IŞİD küreselleşme ile birlikte de sınırları aşarak ve tüm dünyayı tehdit eder hale gelerek "Yabancı Savaşçı" olarak nitelendirilen bireyleri bünyesine katmaya başlamıştır. Bu durum Avrupa radikalizmin yükselmesine sebep olmuştur. IŞİD'in uyguladığı şiddetin boyutunun artması ve hızla ilerlemesi, AB'yi yabancı savaşçılar ve radikalleşme sorunu ile mücadele etmeye itmiştir. Aslında AB'nin IŞİD, yabancı savaşçılar ve radikalizmle mücadelesi terörle mücadele politikasına dayanmaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte terör örgütleri teknoloji kullanarak propaganda yapabilmekte, örgütlerine eleman kazandırabilmekte, maddi kazanç elde

edebilmektedir. Ayrıca ülkelerine geri dönen yabancı savaşçıların alınan tüm önlemlere rağmen eylem yapma ihtimali de oldukça yüksektir. Bu durum radikalleşmeyle ve terörle mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

Kurumsal ve yasal çerçevede önlemler alınmış olsa da radikalleşme ve terör tamamiyle ortadan kaldırılamamıştır. Radikalleşme ve terörü sadece hukuki önlemler alarak, kurumsal düzenlemeler yaparak önlemek mümkün değildir. Bütün bunların yanısıra psikolojik, sosyal ve ekonomik boyutları da değerlendirilmelidir. Çünkü terör zaman içerinde boyut değiştirerek karşımıza çıkmaktadır.

Alınan tüm önlemlere rağmen 2015'te Fransa'da Charlie Hebdo dergisine yapılan saldırı ile terör Avrupa'da tekrardan gündeme gelmiştir. Bu olayla birlikte İslami radikalizm daha da tartışılır hale gelmiş ve terör artık ideolojik boyut kazanmıştır. Bu durum farklı saiklerle hareket eden terör örgütlerinin farklı coğrafyalarda eylem yapabileceklerinin ötesine geçerek İslam teröre kaynaklık eder mi? İslamcılar terörist midir? İslami duyguların yükselişi terörü besler mi? gibi tartışmaların daha yoğun olarak yapılmasına neden olmaktadır. Mesele daha da karmaşık bir hal almıştır.

Aslında 11 Eylül saldırıları ve ardından yaşanan gelişmeler Batı'da İslam'ın terörle özdeşleştirilmesine yol açmış ve böylece İslam karşıtlığını tırmandırmıştı. Madrid ve Londra saldırılarını IŞİD ve El Kaidenin üstlenmesi ile birlikte bu tartışmalar daha da hararetlenmiştir. Son yıllarda Avrupa'da İslam karşıtı politikaların savunucu olan aşırı sağ partilerin yükselmesi de bu durumu körüklemektedir. Bütün bunların yanısıra İslam ve Müslüman karşıtlığı Avrupa'da bir arada yaşayan farklı kültürlerin bir arada yaşama kültürünü de olumsuz yönde etkilemektedir.

Alınan tüm önlemlere rağmen sorunun çözülememesi gerek uluslararası terörün gerekse terör eylemlerinin artmasıyla tırmanan İslamofobiyi önlemede sadece güvenlik politikaların yeterli olmadığını, toplumu bütünleştirici yeni politikalara ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Ayrıca daha güvenilir bir ortam yaratmak için terörle alakalandırılan nufüs gruplarını tehdit olarak algılamamak gerekir. Radikalleşmeye sebep olan nedenler ortadan kaldırılmalı, İslam'ın terör dini olmadığı yetkili kişi ve kurumlarca dile getirilmelidir. Teröristlerin teknolojiyi hem propaganda yapmak hem de mali kaynak sağlamak için kullandığı bilinmektedir. Dolayısıyla bu durumu engellemek amacıyla

devletler, medya kuruluşları ve telekomünikasyon şirketleriyle birlikte ortak hareket etmelidirler.

Dolayısıyla terörü önlemede yasal düzenlemeler, strateji belgeleri yeterli olmayacaktır. Teröre sosyo-politik açıdan bakılmadıkça, terör tek başına bir güvenlik sorunu olarak görüldükçe terörün gelecekte de karşımıza çıkması kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKINER, Nurdan, Düşman Değiliz, 11 Eylül'ün Ardından Amerikan Milliyetçiliği, Karakutu Yayınları, İstanbul, 2004, s.52-56.

ALPARSLAN M. Şükrü, Krimonoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik, İstanbul: Teknik Yayınlar, (1983), s. 42-43.

ÇAŞIN Mesut Hakkı, Uluslararası Terörizm, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008, s. 378.

DAĞ Ahmet Emin, Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü, İstanbul: Anka Yayınevi, (2004), s. 371.

DEMİREL Emin, Terör, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 28.

DEMİRER Temel, ÇEVİKARSLAN Salih, SAKINÇ M. Erdem, SARI Cahide, SARITEKİN Ender, "11 Eylül Dönemeci ve 'YDD' Terörü", 11 Eylül'den Afganistan'a ABD İmparatorluğu, Der.: Mustafa Erdem Sakınç, Ütopya Yayınevi, Ankara 2004, s.93-94.

ERHAN Çağrı, " Soğuk Savaş Sonrası ABD'nin Güvenlik Algılamaları", Edt: Refet Yinanç, Hakan Taşdemir, Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye, Seçkin Yayınları, Ankara, 2002, s, 56.

ERSAN, Vehbi; BOSTANCIOĞLU, Adnan, Türkiye Savaşın Neresinde, Metis Yayınları, İstanbul, 2001, s,13.

GÖZEN Ramazan, Uluslararası İlişkiler Sonrası Çoğulculuk, Küreselleşme ve 11 Eylül, Alfa Yayınları, İstanbul 2004, s.163.

GÜNDÜZ Şinasi, Dinsel Şiddet, Samsun: Etüt Yayınları, (2002), S 25-26.
GÜNAY Tuncer, Türkiye'de Terör ve Terörizm, Ankara: Berikan Yayınevi, (2001), s. 51.

GÜNŞEN, İçli Tülin, "Terörün Sosyal Yapı Üzerindeki Etkileri, Dünya'da ve Türkiye'de Terör", Dünyada ve Türkiye'de Terör, 2002, s.175.

KÜÇÜKCAN Talip, "Demokrasi, Din ve Küresel Şiddet Eylemleri", İslam ve Şiddet, (Ed.), Mümtaz 'er Türköne, İstanbul: Ufuk Kitap, (2007), s. 135.

ÖZEN Çınar, TAŞDEMİR Hakan, Yeni Muhafazakâr ABD Dış Politikası ve Türkiye, Ankara: Odak Yayınları, 2006, s.1.

ÖZCAN Nihat Ali, Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadelenin 1. Uluslararası sempozyum bildirileri: Küreselleşme ve Güvenlik (First International Symposium Reports: Globalism and Security), Genelkurmay Basımevi, Ankara 2003, S.98.

ŞEN Osman,21.Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele, Alfa Basın Yayım, Mart 2017, s.193-195.

ÜLGER İrfan Kaya, Avrupa Birliği Rehberi, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2008, s. 63–64-65

YAVUZER Haluk, Çocuk ve Suç, İstanbul: Remzi Kitabevi, (2006), s. 138.

YAVUZER Haluk, Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi, (2005), s. 136-137.

MAKALELER

AYDIN, Devrim, "Terör Eylemlerinin Siyasal Suç Açısından Değerlendirilmesi", Uluslararası Hukuk ve Politika, Cilt. 2, No. 7, 2006, s. 12.

BAL İhsan, "Terör Nedir? Neden Terörist Olunur?", Terörizm, (Der.), İhsan Bal, Ankara: Usak Yayınları, (2006), s. 7-8.

BAŞEREN, Sertaç, "Terörizm ve Uluslararası İlişkiler", Stratejik Araştırmalar Dergisi, Yıl 1, Sayı 1, Şubat 2003, s. 52.

BERGERSEN, A.J., O. Lizardo (2004), "International Terrorism and the World-System", Sociological Theory, 22(1), S.40-43.

DEMİR Hilmi, Radikal Selefi Hareketler ve Terör Örgütleri: Kavram ve Teorik Çerçeve, (Değerlendirme Notu), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, (2016), s.5, s.45

EFE Haydar Efe, ''AB'nin 'Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası' Oluşturma Çabaları'', Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt. 3, Yıl. 3, Sayı. 2, (Güz 2007), s.4-5.

EFE Haydar, "AB'nin Gelişen Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ve Türkiye", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9. Cilt, Sayı 3, 2007 s. 128,132.

ERCİNS Gülay Ercins, "Küreselleştirici modernliğin bir antitezi: Fundamentalizm", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, (2009), s.656

ERGİL Doğu, "Terörizmin Mantığı ve Hedefi", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, (1991), c. XLVI, sayı:1-2, s. 171.

GENÇTÜRK Tuğçe, "Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar", Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, Şubat 2012, s. 3.

GÜN Ö. Rengin, "Uluslararası Terör: Dünya Savaşının Yeni Boyutu", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 2, Sayı:4, 2000, s. 83.

HUDSON Rex A., The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why? Washington: The Library of Congress, (1999), s. 23-29.

KEDİKLİ Umut, "Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu", Uluslararası Hukuk ve Politika, Cilt. 2, No. 7, 2006, s. 55–60.

KÜÇÜKCAN Talip, "Modernleşme ve Sekülerleşme Kuramları Bağlamında Din, Toplumsal Değişme ve İslam Dünyası", İslam Araştırmaları Dergisi, (2005), sayı:13, s. 121-123.

LAQUEUR Walter.Terrorism, Boston: Little Brown and Company,1977 ss.6.

MUDDE Cas, "The War of Words Defining the Extreme Right Party Family", West European Politics, (1996), sayı: 24, s. 232.

RAPOPORT David C., "The Four Waves of Rebel Terror and September 11," Anthropoetics, Vol. 8, No. 1, (Spring/Summer 2002), http://www.anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror.htm

David C. Rapoport, "The Fourth Wave: September 11 in the History of Terrorism," Current History, Vol. 100, No. 650 (December 2001): 419–424.

REHMAN Javaid, Islamic State Practices, International Law and the Threat from Terrorism, Oxford: Hart Publishing, (2005), s.92.

SARAÇLI, M. (2007), "Uluslararası Hukukta Terörizm", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt.11, sayı. 1-2.s.1053.

TANGÖR Burak, SAYIN Sevinç, "Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı mı?", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi Cilt:11, No:1(Yıl:2012), s.85-118.

YAMAN Fatih, "İslam Toplumlarında Şiddet Yanlısı Radikalleşme Nedenleri Üzerine Bir İnceleme", Milel ve Nihal 13 (2) 2016, s.38.

ZENGİNOĞLU Samet, "Uluslararası Terörizm ve Avrupa Birliği" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2016/3, Sayı:25, s. 157-178.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR:

http://sozluk.gov.tr/ (22.08.2019).

AKÇADAĞ Emine, "Yeni Güvenlik Tehditleri, Avrupa Birliği'nin Geleceğine İlişkin Sonuçları Ve Türkiye Faktörü", s.12 http://dergipark.ulakbim.gov.tr/bs/article/view/5000153471/5000138873 Erişim tarihi (11.05.2018).

Contanız Letsch," Foreign jihadis change face of Syrian civil war", the Guardian, http://www.theguardian.com/world/2014/dec/25/foreign-jihadis-syrian-civil-war-assad (22.07.2019).

Council of the European Union, The Strategy for Combating Radicalization and Recruitment to Terrorism, 14781/1/05 REV 1, Brussels, 24 November 2005. http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014781%202005%20REV%201 (10.08.2019).

Council of the European Union, Press Release, 14390/05 (Presse 296), Brussels, 1-2 December 2005.http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-05-296_en.htm?locale=en (14.08.2019).

European Commission, The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe, COM(2010) 673, Brussels, 22 November 2010. http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/EN/1-2010-673-EN-F1-1.Pdf (15.08.2019).
Ayşe Karabat, "IŞİD devlet olmak istiyor", Al-JazeeraTurk, http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/isid-devlet-olmak-istiyor (22.07.2019).

https://oldweb.ikv.org.tr/sozluk.asp?bas_harf=S&anahtar=&sayfa=&id=1257#kancasosluk1257 (16.06.2018).

ÖZLEM Kader, "Avrupa'da Güvenlik Politikalarının Oluşum Süreci ve NATO-AB-Türkiye İlişkileri Açısından Analizi", http://www.turansam.org/makale.php?id=251 (13.05.2018).

REÇBER Kamuran, "Batı Avrupa Birliği'nin Uluslararası Hukuk Kişiliği", http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/464/5301.pdf (28.05.2018).

ZHUSSIPBEK Galym," Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası'nın Tanımı ve Düşünsel Arka Planı", Uluslararası Hukuk Ve Politika, Uluslararası Hukuk Ve Politika, Cilt 5 Sayı 19, 2009, s.85.
https://www.academia.edu/6523263/Avrupa_G%C3%BCvenlik_ve_Savunma_Politikas%C4%B1n%C4%B1n_Tan%C4%B1m%C4%B1_ve_D%C3%BC%C5%9F%C3%BCnsel_Arka_Plan%C4%B1 (28.05.2018).

TURAN Aslıhan, “Avrupa Birliği’nin Güvenlik Politikası”, http://www.bilgesam.org/incele/1250/-avrupa-birligi'nin-guvenlik politikasi/#.WvV6ioiFNPY (11.05.2018).

The European Union Counter Terrorism Strategy, 30 November 2005, https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%204 (21.06.2019).

Türkiye Barolar Birliği, Türkiye ve Terörizm, Ankara: Şen Matbaa, (2006), s.175-176. http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/turkiye-ve-terorizm.pdf Erişim Tarihi (28.05.2018).

Karar 54/164, İnsan Hakları ve Terör, Genel Kurul tarafından 17 Aralık 1999 tarihinde kabul edilmiştir. (s.21).

Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, İnsan Hakları ve Terörle Mücadele, Ankara: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Yayınları, (2011), s. 17-19. http://www.kdgm.gov.tr/Kurumlar/kdgm.gov.tr/eski_site/upload/kitaplar/insanHaklariTurkce.pdf Erişim Tarihi (28.04.2018).

McCauley, Clark, Moskalenko, Sophia, (2010), Individual and Group Mechanisms of Radicalization, Protecting the Homeland from International and Domestic Terrorism Threats, the US Department of Defense Strategic Multi-Layer Assessment (SMA), White Paper: Counter Terrorism, ss.82.

https://sahipkiran.wordpress.com/2014/02/22/radikallesme/#_ftn3 Erişim Tarihi (27.04.2018).

Ben Hayes, “Europol’ün Geleceği”, (çev. Barış Akgüç), Polis Bilimleri Dergisi, Cilt. 8, (3–4), s. 132.

https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/295/makaleler/8/3/arastirmax-tercume-europolun-gelecegi.pdf (30.03.2019).

http://www.bigglook.com/usa/dakika.html (03.04.2019).

http://www.bigglook.com/usa/basindan.html (09.04.2019).

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1561214760987&uri=CELEX:32008L0048 (22.07.2019)

https://www.thereligionofpeace.com/# (22.08.2019).

https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3830 (22.08.2019).

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47287422 (22.08.2019).

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47273411 (22.08.2019).

https://rm.coe.int/168071a52d (22.08.2019)